

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL
SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Kasım YİĞİT

Antalya, 2019

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL
SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Kasım YİĞİT

Danışman:
Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Antalya, 2019

DOĐRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel etik kurallarına göre yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımda alıntı yaparak yararlandığımı doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

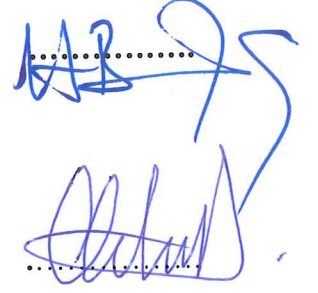
...../...../2019
KASIM YİĞİT

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kasım YİĞİT'in bu çalışması 14/06/2019 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Hasan BAĞCI
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye : Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara İlişkin Görüşleri

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜRLER

Sanayi devrimi sonrasında hızla artan teknolojik gelişmeler sayesinde insanoğlu doğaya olan hakimiyetini her geçen gün artırmaktadır. Doğanın çeşitli nedenlerle insanlar tarafından aşırı kullanılması nedeniyle doğa ortamda küresel ölçekte bozulmalar meydana gelmektedir. Bu bozulmaların neticesinde Dünya’da geri dönülemez yıkımlar meydana gelmektedir. Daha önce görülmemiş düzeyde çevre sorunları ortaya çıkmaktadır. Her geçen gün artan ve yenileri ortaya çıkan küresel sorunlara çözüm bulmak son derece önemlidir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması önemlidir.

Yüksek öğrenim hayatım boyunca desteğini esirgemeyen, ufkumu genişleten, kendini bilime adanmış, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA ’ya sonsuz minnetlerimi sunarım.

Aldığım Yüksek Lisans dersleri sırasında engin bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım değerli hocam Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN’a müteşekkirim. Varlıkları ile hayatı yaşanılır ve anlamlı kılan, bu güne kadar hep yanımda olup aldığım tüm kararlara saygı duyan, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen babama, anneme ve sevgili kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

...../...../2019
Kasım YİĞİT

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yiğit, Kasım

Yüksek Lisans, İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Haziran 2019, 69 sayfa

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Küresel sorunlara ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Çalışmada, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Bu çalışma; 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Antalya'nın Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerinde görev yapan 17 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşme yapılması sonucunda hazırlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden 7'si kadın 11'i erkektir. Araştırmanın bulgularına göre; sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunları; çok boyutlu, insan hayatını tehdit eden sorunlar, tüm insanlığı tehdit sorunlar, tüm insanlığı eden sorunlar, ozon tabakasının delinmesi, çevre sorunu ve tükenbilir enerji kaynaklarının tükenmesi olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunları; ozon tabakasının delinmesi, sağlık sorunları, çevre sorunları, su kirliliği, savaşlar ve küresel ısınma olarak algıladıkları belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri küresel sorunların çözümüne yönelik olarak 19 kuruluşun ismini yazmışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Dünya'da ve Türkiye'de etkili olan küresel sorunlar olarak; savaşlar, ırkçılık, iklim değişikliği, küresel ısınma, gıda sorunları, çevre sorunları, nesli tükenen hayvanlar, ozon tabakasının delinmesi, enerji kaynaklarının tükenmesi, sağlık sorunları ve aşırı nüfus olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin insanları küresel sorunlara karşı bilinçlendirme konusunda; bilinçlendirme, geridönüşüm, medya kullanımı, küresel sorunlarla mücadele için ayrılan paranın artırılması, canlı örnekler, devlet politikası haline getirilmesi, proje teşvikleri, ders kitaplarına konulması, TV programları-belgeseller-filmler yapılması ve sivil toplum örgütlerinin daha işlevli hale getirilmesi şeklinde önerilerde

buldukları tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunları önlemek için; geri dönüşüme kazandırma, eğitim vererek duyarlı hale getirme ve bilinçlendirme, sosyal medyadan destekleme, çevreyi kirliletmekten kaçınma, tükenbilir enerji kaynaklarının tasarruflu kullanılması, öğrencilere örnek olma, sivil toplum kuruluşlarına üye olma ve aktif rol alınabileceğini ifade ettikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen, Küresel Sorunlar, Algılama, Öğretim Programı

ABSTRACT

OPINIONS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ABOUT GLOBAL ISSUES

Yiğit, Kasım

M.A, Department of Primary Education

Supervisor: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

June 2019, 69 pages

The aim of this research is to reveal the ways in which Social Studies teachers perceive global problems and suggestions for social studies curriculum. The research is designed according to the phenomenology pattern of qualitative research methods. The semi-structured interview form developed by the researcher was used in the study. Content analysis was used to analyze the data. This work; in the spring semester of 2017-2018 academic year, it was prepared as a result of interview with 17 social studies teachers working in Antalya, Muratpaşa, Kepez and Konyaaltı districts. 7 of the social studies teachers are female and 11 of them male. According to the findings of the study; global problems of social studies teachers; the problems that threaten human life, the problems that threaten all humanity, all humanity problems, ozone layer perforation, environmental problem and depletion of exhaustable energy sources have emerged. It is determined the global issues by social studies teachers; ozone layer perforation, health problems, environmental problems, water pollution, wars and global warming were perceived. Social studies teachers have written the names of 19 organizations to solve global problems. Social studies teachers identified global issues in Turkey and the world; wars, racism, climate change, global warming, food problems, environmental problems, endangered animals, ozone depletion, energy resources depletion, health problems and overpopulation. Social studies teachers to raise awareness of global problems; awareness raising, recycling, media use, increasing money allocated to tackle global problems, making live examples, making government policy, project incentives, putting into textbooks, making TV programs, documentaries and films and making civil society organizations more functional. Social studies teachers to prevent global problems; recycling, training, sensitizing and raising awareness, social

media, avoiding the environment, avoiding the use of consumable energy sources, exemplifying students, becoming members of non-governmental organizations and taking an active role.

Key Words: *Social Studies, Teacher, Global Issues, Perception, Curriculum*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Problem Cümlesi.....	7
1.6. Alt Problemler	7
1.7.Tanımlar	9
BÖLÜM II	10
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1 Ahlak anlayışı.....	10
2.2 Evrensel ahlak ve küresel bakış açısı	11
2.3 Küreselleşme Sürecinin Boyutları ve Olumsuz Sonuçları	12
2.4 Küreselleşmenin Neden Olduğu Sorunlar	13
2.5 Küreselleşme ve Eğitim	16
2.6 Küresel Eğitim ve Okul Programları.....	18
2.7 Sosyal Bilgiler Dersi ve Küreselleşme	20
2.8 Küresel Gelişmeler ve Öğretmen.....	22
2.9 İlgili Araştırmalar	24
BÖLÜM III.....	30
YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2.Çalışma Grubu	30
3.2.1 Araştırma Kapsamına Alınan Katılımcıların Özellikleri.....	31
3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	31
3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması.....	32
3.3.2. Görüşme İlkeleri.....	32
3.4. Verilerin Analiz Edilmesi	32
BÖLÜM IV	33
BULGULAR VE YORUM.....	33
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	33

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	36
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	39
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	40
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	41
4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	43
4.11. On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.12. On ikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	44
4.13. On üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
4.14. On dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	45
4.15. On beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	46
4.16. On altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	47
4.17. On yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
BÖLÜM V	50
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	50
5.1. SONUÇLAR VE TARTIŞMA	50
5.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	50
5.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	50
5.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	51
5.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	51
5.1.5. Beşinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	52
5.1.6. Altıncı alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	52
5.1.7. Yedinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	52
5.1.8. Sekizinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	52
5.1.9. Dokuzuncu alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	53
5.1.10. Onuncu alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	53
5.1.11. On birinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	53
5.1.12. Onikinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	54
5.1.13. On üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	54
5.1.14. On dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	54
5.1.15. On beşinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	54
5.1.16. On altıncı alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma.....	55
5.1.17. On yedinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma	56
5.2. ÖNERİLER	57
EK-1 İZİN BELGESİ	64
EK-2 GÖRÜŞME FORMU.....	65
ÖZGEÇMİŞ	69
İNTİHAL RAPORU.....	70

BÖLÜM I

GİRİŞ

Küreselleşme, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde ortaya çıkan değişmelerle birlikte gelişim gösteren ve insanlığın daha fazla buluşmasını sağlayan bir olgudur. Küreselleşme süreciyle diğer bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanı da büyük ölçüde etkilenmiştir. Yaşanan gelişmelere paralel olarak eğitim sistemlerinin kendilerini sürekli geliştirme ve gelişmelere uyum sağlama mecburiyeti, geçmiş dönemlere kıyasla daha çok hissedilmektedir.

Uluslararası bütünleşme ya da küreselleşme uzun yıllardır devam eden tarihsel bir gelişmenin neticesidir. Bu süreç son yıllarda büyük ölçüde hızlanmıştır. Öte yandan küreselleşme süreci ekonomik, sosyokültürel, teknolojik, ekolojik ve ideolojik boyutlara sahiptir (Yüksel, 2001).

Küreselleşme süreci, vatandaş tanımının da yeniden yapılmasına neden olmuştur. “Küresel vatandaş”; yalnızca doğup büyüdüğü ülkenin vatandaşı değil, dünyayı ve insanlığı yakından ilgilendiren hususlara da duyarlı olan bireydir. Bahsi geçen bilincin eğitim kurumlarında ve diğer alanlarda geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Küreselleşme süreci, dünyanın farklı bölgeleri arasında daha fazla etkileşimi gündeme getirerek, bütünleşmiş ve birbirine bağımlı bir dünya yaratmaktadır. Uluslararası ve küresel organizasyonlar tarafından her geçen gün daha fazla artarak ortaya çıkan sorunlar çözülmeye çalışılmaktadır. Bu uluslararası ve küresel organizasyonlar, ulus devletin vatandaşları için uygun davranışları düzenleyen evrensel normların oluşmasını sağlamaktadırlar. Söz konusu durum, uluslararası ya da küresel vatandaşlığın ortaya çıkmaya başladığının kanıtı niteliğindedir (Humphrys, 2003).

Küreselleşme eğitim açısından incelendiğinde, dünya çapında farklı ülkelerde veya bölgelerde yaşayabilecek veya çalışabilecek niteliklere sahip olan insanların yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu durum eğitimin, kapsam ve yöntemlerinde köklü değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır (Oktay, 2004).

Dünya çapında artık daha fazla nitelikli insan modeline gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda bireylerin küresel bir anlayışa sahip olarak yetiştirilmesi hususunda eğitim kurumları büyük ölçüde önemli roller üstlenmektedir. Bu çerçevede öğrencilere küresel bir bakış açısı kazandırmak amacıyla küresel eğitiminin verilmesi önem arz etmektedir. Hanvey tarafından küresel bakış açısına yönelik olarak geniş kapsamlı bir sınıflandırma yapılmıştır. Bu sınıflandırmada küresel bakış açısı; bakış açısının bilinçliliği, gezegenin farkındalığı, karşılıklı kültürel farkındalık, küresel dinamikler bilgisi, insanın yaptığı seçimlerin farkındalığı biçiminde ifade edilmektedir (Hanvey, 1975).

Küreselleşme, davranışlarını bağımsız bir şekilde sergileyebilen girişimci ruhuna sahip bireylere ihtiyaç duymaktadır. Bireylerin bu şekilde yetiştirilmesi için eğitim sisteminin kendini yeniden yapılandırması gerekmektedir. Bu bağlamda eğitim sisteminde yetiştirilmesi amaçlanan vatandaş modeli için yapılması gerekenler şöyle ifade edilmektedir: Eğitimciler de daha etkili bir şekilde yetiştirilmelidir; eğitim kurumları daha etkili işlevlere sahip olmalıdır; küresel eğitim ekonomik, bölgesel, yaş ve cinsiyet olmak üzere farklı kesimlere dönük olarak verilmelidir;

Küresel eğitimin kapsamında farklı konular yer almaktadır. Bu nedenle, küresel eğitimin içeriği doğrultusunda eğitim sistemi ve öğretmen eğitimi yeniden düzenlenmelidir. Bu noktada eğitim sisteminin üstlendiği görev, evrensel değerlere sahip olan bireyleri yetiştirmek için yeni bir anlayış geliştirmektir. Evrensel birey, bağımsız hareket eden, birtakım niteliklerle donatılmış olan ve sorumlu davranışlar sergileyebilen birey olarak ifade edilebilmektedir; “Evrenselleşebilme” olgusu ise bireyin özgür iradesiyle hareket etmesini ve sorumluluklarının bilincinde olmasını gerektirir. Evrenselleşebilirlik ilkesine uygun olmalıdır (Akçay, 2003).

Söz konusu vatandaş modelinin taşınması gereken tutum veya davranış özellikleri ise şöyle sıralanmaktadır (Mehmedoğlu, 2006):

1. Kişinin en derininde hissetmesi bakımından içten denetimli,
2. Kişiyi hedef aldığı zaman kişisel,
3. Amaç odaklı olması gerekmektedir.

“Evrenselleşebilme” ilkesi gereğinde vatandaşlar, sorumluluk sahibi olarak yetiştirilmelidir. Bu vatandaşlar sadece içerisinde buldukları toplumun değil, aynı zamanda ailelerinin, ülkelerinin ve dünyanın da vatandaşı olmalıdırlar. Bu çerçevede sorumlu vatandaşlığın başarılabilmesi amacıyla öğrencilerin;

1. Bu dönemde ortaya çıkan konu, çatışma, sorun ve durumların günlük hayata ve gelecek dönemlerine de etki ettiğini,
2. Birey, grup ya da örgütlerin bireylerin yaşamına ve huzuruna etki ettiğini,
3. Kültürel, siyasal, sosyal ve ekonomik şartların yaşam kalitesine etki ettiğini,
4. Tarihsel olayların ve eylemlerin modern yaşama etki ettiğini,
5. Yaşanan sorun, çatışma veya olay ile ilgili farklı bakış açılarının ve görüşlerin var olabileceğini kavraması gerekmektedir (Peters, 1991).

Küresel çağ kapsamında ortaya çıkan yeni eğitim anlayışına paralel olarak kazandırılması amaçlanan hususlar şöyledir:

1. Medya, küresel sistemi iyi bir şekilde kavramak için yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle eksikliklerin özellikle okullarla tamamlanması gerekmektedir.
2. Disiplinler içi, analitik ve yaratıcı düşünme kapasitesi: disiplinler gelişim hususunda kişilerde uzmanlık aranabilir.
3. Küresel ısınma ve AIDS gibi disiplinler arası düşünmeyi gerekli kılan problemlerle mücadele etme becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir.
4. Farklı kültürel yapıya sahip olan kişilerin, daha demokratik bir toplum yaratmak amacıyla bir arada çalışma yeteneğine sahip olmaları gerekmektedir.
5. Küresel değerlerin yanı sıra kendi değerlerinin bütünleşmesini ya da uzlaşmasını sağlayan bir küresel eğitimin verilmesi gerekmektedir.
6. Farklı kültürlerle sahip olan kişilere karşı duyarlı olunmasını yardımcı olmak gerekmektedir.

7. Farklı görüşlere ve bakış açılarına karşı, anlayışlı ve hoşgörülü olunmasını sağlamak gerekmektedir (Suárez-Orozco ve Baolian Qin-Hilliard, 2004).

Küreselleşme süreciyle birlikte küresel vatandaşların yetiştirilmesi hususu da gündeme gelmiştir. Bahsi geçen vatandaş modeli, ortaya çıkan küresel olaylar karşısında duyarlı, hassas, girişken, aktif ve küresel problemlere yönelik çözüm sunabilen nitelikler taşımalıdır. Genel olarak sosyal bilgiler dersi, vatandaş yetiştirme amacına sahiptir. Sosyal bilgiler dersi, 21. yüzyılda küresel dünyaya hitap edebilecek niteliklere sahip olan vatandaşları yetiştirme görevine sahiptir.

1.1.Problem Durumu

Genel olarak küreselleşme, ekonomik, ulusal kültürel ve politik bir takım ulus devlet üstü bir koalisyonun kaynaşması olarak ifade edilebilmektedir. Küreselleşme kavramının kapsamında ülkeler arasındaki sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve yaygın hale gelmesi, temelinde ideolojik ayrımların yer aldığı kutuplaşmaların çözüme ulaştırılması, farklı kültürlerin inanç ve beklentilerinin iyi bir şekilde tanınması ve sermaye hareketliliğinin artması olguları bulunmaktadır. Küreselleşme sürecine paralel olarak dünya çapında bazı problemlerle karşılaşmıştır. Küreselleşme süreci, ekolojik anlamda bozulmaya yol açarken, toplumsal anlamda çatışmaların ve dengesizliklerin yaşanmasına neden olmuştur (Kan, 2009).

Nato Review (2011) dergisi, 21. yüzyılın en temel probleminin hızlı nüfus artışı olduğunu belirtmiş ve acil bir şekilde tedbir alınmazsa dünya çapında milyarlarca insanın açlık, susuzluk, yoksulluk ve çatışmalar ile karşı karşıya kalacağını ileri sürmüştür. Dünya nüfusu bugün 7,3 milyara ulaşmıştır (UNDESA, 2015). Dengesiz ve aşırı nüfus artışı sonucunda pek çok küresel problem ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede dünya nüfusunun hızla artış göstermesi, bir taraftan kısıtlı doğal kaynakların tüketilmesine yol açarken, diğer taraftan askeri, siyasi, beslenme ve işgücü gibi nedenlerden dolayı yaşanan sorunların ülkeler açısından önem arz eden sorunlar haline dönüşmesine sebep olmaktadır. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir sorusu ise problem cümlesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara ilişkin görüşlerini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Küreselleşme süreciyle birlikte, önceki dönemlere kıyasla çok daha fazla problemle karşılaşmaktadır. Küresel problemleri evrensel bir bakış açısıyla değerlendirebilen ve ön yargılardan uzak olan duyarlı vatandaşların yetiştirilmesine büyük ölçüde gereksinim duyulmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, geleceğin vatandaşlarının yetiştirilmesini sağlamayı amaçlayan bir ders olmakta ve bu çerçevede küresel sorunların eğitimine son derece önem vermektedir. Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm üretebilen ve etkili kararlar alabilen “iyi vatandaş” yetiştirme de yer almaktadır.

Vatandaşların evrensel değerleri benimseyerek yetiştirilmesi son derece önemlidir. Bu amaç doğrultusunda, Milli Eğitim Temel Kanunu kapsamında ulusal ve evrensel değerler ifade edilmiştir. 14.09.1973 tarihli ve 1739 sayılı kanun çerçevesinde yer alan sistemde, genç nesillerin eğitimin ulusal ve evrensel amaçlara göre yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu kanunda ulusal ve evrensel amaçlar şöyle ifade edilmektedir;

Ulusal amaçlar; “Türk milletinin millî, ahlakî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev sorumluluklarını bilen yurttaşlar yetiştirmektir” (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1995, m.1).

Evrensel amaçlar ise; “Beden, zihin, ahlak ve duyu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı, verimli kişiler ile bunların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak ve bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır” (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1995).

Artık küresel konuların eğitimine daha fazla ağırlık verilmekte ve bu konular gündemde sıklıkla yer almaktadır. Zira bireyler yaşadıkları topluma yabancılaşmamak için sosyal, siyasi ve ekonomik alanlarda yoğun bir şekilde ortaya çıkan küresel değişimlere uyum sağlamak mecburiyetindedirler. İlgili kanun çerçevesinde belirtildiği üzere Türk eğitim sisteminde ulusal

karakterin üzerine evrensel karakterin inşa edilmesi öngörülmüştür. Vatandaşları evrensel karaktere sahip olarak yetiştirme ise küresel eğitimle mümkün olabilmektedir. Küresel eğitim kapsamında yer alan küresel sorunların öğretilmesi hususu da, içinde bulunulan dünyaya karşı daha sorumlu eylemlerde bulunmaya katkı sağlar.

Son yıllarda küresel sorunların öğretilmesi aşamasında, “etkili vatandaşlık” kavramı önem arz eden bir konu olarak dünya literatüründe yerini almıştır. Etkili vatandaş, ortaya çıkan değişimlerin ve gelişmelerin farkında olan ve bunlara katkı sağlayan vatandaşlar olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda “etkili vatandaşların” yetiştirilmesi amacıyla sosyal bilgiler programlarında gereken çalışmalar yürütülmelidir (Shaver, 1984).

Sosyal bilgiler programında “etkili vatandaşlık” kavramı üç boyut çerçevesinde ele alınabilmektedir. Bu boyutlar davranış becerisi, mantıklı olma ve sosyal farkındalık olarak ifade edilmektedir. Söz konusu nitelikler, vatandaşların demokratik bir toplum içerisinde üstlendikleri rolleri kolayca oynamalarını sağlayan davranışlar olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle “etkili vatandaş”, doğası gereği sahip olduğu hakları ile anayasal haklarının farkında olarak toplumsal gelişmeye katkı sağlayabilecek ve toplumdaki diğer vatandaşların haklarını korumaya yönelik bir görev üstlenmiş olacaktır (Martorella, Beal ve Bolick, 2002).

Öte yandan öğretmenler küresel bilincin gelişmesi hususunda önemli görevler üstlenmektedirler. Bu bilincin oluşması açısından öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri süresince aldıkları dersler de büyük ölçüde önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler lisans programlarında, küresel konular ve sorunlar farklı derslerin içeriğine dahil olmaktadır. Bu konular aynı zamanda öğretmen adaylarının “küresel vatandaşlık” bilincinin gelişmesi ve dünya genelinde ortaya çıkan problemlere duyarsız kalmamaları açısından da önem taşımaktadır.

Dünyanın uluslararası anlayışa yönelmesini sağlayan birtakım önemli gelişmeler bulunmaktadır. Söz konusu önemli gelişmeleri inşa etmede ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite düzeyinde küresel eğitime büyük ölçüde gereksinim duyulmaktadır.

Üniversite ve öğretmen eğitimi hususunda öncelik küresel ve uluslararası eğitime verilmelidir. Bu hususlar, bireylerin mevcut sınırları ve kültürel farklılıkları aşmasında 20. yüzyıl için eğitimsel zorunluluklar olarak nitelendirilmektedir. Böylece öğrencilerin bilgi, beceri ve deneyim kazanarak daha etkili katılımcılar olması sağlanabilmektedir (Merryfield, 1994).

Geleceğin katılımcı ve etkili vatandaşlarını yetiştirme hususunda, küresel eğitim ve onun ayrılmaz bir parçası niteliğinde olan küresel sorunların öğretiminin oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. İlköğretim sosyal bilgiler programında küresel konulara yer verilmesinin yanı sıra öğrencilerin ulusal ve evrensel amaçlar çerçevesinde yetiştirilmesi gerektirmektedir. Öğretmenler küresel konuların eğitiminde önem arz eden görevler üstlenmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının da bu konulara yönelik bilgi, beceri ve duyarlılığa sahip olmaları son derece önemlidir.

Türkiye’de küresel sorunlara yönelik oldukça az sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar içerisinde doğrudan sosyal bilgiler dersi öğretmen ve öğrencilerine yönelik hiçbir araştırma bulunmamaktadır. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmen adayları ile bu tarz bir çalışmanın yürütülmesi de bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri ve programa yönelik olarak yürütülen bu araştırmanın, ilköğretim ve üniversite düzeyinde program geliştirme çalışmalarına büyük ölçüde katkı sunacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte elde edilen araştırma bulgularının yürütülecek olan yeni araştırmalar için yönlendirici olabileceği de düşünülmektedir (Shaver, 1984).

1.4. Sınırlılıklar

1. Araştırmada küresel sorunlar, sosyal bilgiler öğretim programı kapsamında yer alan doğal afetler, doğal kaynakların sınırlılığı, çevre sorunları, insan hakları, plansız nüfus artışı, salgın, bulaşıcı hastalıklar, fakirlik, işsizlik, ırkçılık ve terör konuları ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırmanın örneklemini, Antalya ilindeki Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinden 17 Sosyal Bilgiler Öğretmeni ile sınırlıdır.

1.5. Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunlara ilişkin görüşlerine yönelik önerileri nelerdir?

1.6. Alt Problemler

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorun algıları nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara bağlı olarak gerçekleştirebileceğini düşündükleri olaylar nelerdir?

3. Sosyal bilgiler öğretmenleri küresel sorunların çözümüne yönelik hangi kuruluşların olduğunu düşünmektedirler?
4. Sosyal bilgiler öğretmenleri Dünya’da ve Türkiye’de hangi küresel sorunların yaşandığını düşünmektedirler?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunların gelecek nesilleri etkileme durumuna ilişkin görüşleri nasıldır?
6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin insanları küresel sorunlar konusunda bilinçlendirme hususunda atılabilecek adımlara ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara karşı duyarlı olma durumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?
8. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunları önlemeye dönük bireysel ya da topluca yaptıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Dünya’da küresel sorunlara karşı yeterince önlem alınıp alınmadığına ilişkin görüşleri nasıldır?
10. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Türkiye’de küresel sorunlara karşı yeterince önlem alınıp alınmadığına ilişkin görüşleri nasıldır?
11. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Dünya’daki küresel sorunlarla mücadele amacıyla kurulmuş örgütlerin amaçları doğrultusunda çalışma durumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?
12. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin izledikleri film, reklam ve haberler küresel sorunlara bakışlarını nasıl etkilemektedir?
13. Sosyal bilgiler öğretmenleri küresel sorunlarla mücadelede Dünya ölçeğinde Türkiye’nin yerini nasıl değerlendirmektedirler?
14. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programında küresel sorunlara yeterince yer verilip verilmediğine ilişkin görüşleri nasıldır?
15. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunların çözümünde sosyal bilgiler dersinin yerine ilişkin görüşleri nasıldır?
16. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlarla ilgili olarak sosyal bilgiler dersi öğretim programına yönelik önerileri nelerdir?

17. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunların çözümüne yönelik kurmak istedikleri kuruluşun özellikleri nelerdir?

1.7.Tanımlar

Sosyal bilgiler: Sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterliliklerinin kazandırılması amacıyla edebiyat, sanat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşım ile birleştirilmesi sonucunda oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı; Sosyal Bilgiler, coğrafya, ekonomi, tarih, hukuk, felsefe, antropoloji, arkeoloji, siyasi bilimler, psikoloji, din, sosyoloji, sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun içerikler süzülerek sistematik ve koordineli bir çalışma alanı sunar (Safran, 2008).

Vatandaşlık: Bir bireyin bir devletin üyesi olma durumu. Bir birey ile bir devlet arasında karşılıklı bir şekilde hak ve yükümlülükler dayalı olan hukuki bağın varlığı. Vatandaşlığın elde edilmesi, doğulan yere, ebeveynlerin tek tek ya da birlikte tabiiyetine bağlı olarak gerçekleşebilmektedir.

Küresel sorun: Bütün dünya ve insanlık üzerinde etkisini maddi ve manevi boyutta gösteren sorunlardır. Bu tür sorunlar insanlık üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkiler yaratarak dünyayı yaşanamaz bir hale dönüştürmektedir. Küresel sorunlar kapsamında doğal afetler, küresel ısınma, savaşlar, ozon tabakasının delinmesi, tehlikeli enerji üretimleri, doğal zenginliklerin bilinçsizce tüketilmesi ve iklimlerin değişmesi gibi sorunlar yer almaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Ahlak anlayışı

Ahlak anlayışı, küresel sorunlara karşı duyarlı olma ve evrensel değerleri benimseme olarak nitelendirilebilmektedir. Ahlak anlayışı; sadece kendisini, toplumu ya da kendi ülkesini değil, bütün dünyayı ilgilendiren problemlere karşı duyarlı olma durumu söz konusu olduğu için evrenseldir. Bu kapsamda Mounier'in Personalizm'inde kişilik bulan “Şahıs” kavramı da diğer insanlarla işbirliği içerisinde çalışmakta olan ve bencil olmayan evrensel bireyin niteliklerini taşımaktadır.

Bireylerin çocukluk dönemlerinden itibaren sorumluluk, dürüstlük ve yardımseverlik gibi belli ahlakî özellikler kazanmaları oldukça önemlidir. Bahsi geçen özellikler, ahlak eğitimini de gerekli kılmaktadır. İnsanlarla etkileşimin yoğun olduğu okul ortamında, öğrencilerin ahlakî özelliklerinin gelişmesine destek olunmalıdır. Ahlak eğitimi alan bireylerde gelişmesi beklenen kişilik özellikleri şöyle sıralanmaktadır: Başkalarına karşı duyarlı olma, tutarlı olma, gerçeklere yönelik farkındalığın gelişme kaydetmesi, gerektiğinde bu bahsi geçen yeteneklerini kullanabilme becerisi kazanma (Aydın, 2004).

Evrensel ahlaka sahip olmak için bireysel ahlak anlayışı yeterli olmamaktadır. Evrensel ahlak anlayışı; dünya çapında yaşanan olay ya da sorunların farkına varmayı ve bunların çözümü için harekete geçme hususunda sorumluluk alabilmeyi içermektedir. Evrensel ahlak, bireyin dünyadaki diğer insanlara ve dünyaya karşı sorumluluk bilinci olarak nitelendirilebilir.

Mounier'in “Şahıs” olarak açıkladığı kavram da evrensel ahlak anlayışıyla benzer nitelikler taşımaktadır. Felsefede Personalizm akımının öncüleri arasında Mounier de yer almaktadır. Mounier hümanizmi benimsemiştir. Mounier'in ifadeleri çerçevesinde “fert” ve “şahıs” kavramları birbirinden ayrılır. “Fert” kavramı başkasına bencilce karşı koyan “şahıs” kavramı ise, başkalarına uyararak ve onlarla işbirliği yapan kişidir. Aslında “Fert” ve “Şahıs” kavramları birbirinden ayrılamaz. Yalnızca ferdilikten ayrılarak şahsın üstünlüğüne ulaşılabilir. Mounier'in Personalizm'inde birey topluma, toplum da bireye sömürtülmez. Bu unsurlar arasında denge

kurulması gerekmektedir (Dindar, 1988). Özetle diğer insanlara veya dünya çapında ortaya çıkan problemlere karşı duyarlı olma, bir ahlak anlayışı olarak değerlendirilir. Küresel sorunlarla ilgili olma ve diğer bireylerle işbirliği içine girerek bir arada çalışma sorumluluğu ise, evrensel ahlak anlayışına sahip olmayı gerektirmektedir.

2.2 Evrensel ahlak ve küresel bakış açısı

Kohlberg'in ifadelerine göre evrensel ahlak anlayışı, gelişimin en üst aşamasıdır. Evrensel ahlak anlayışına sahip bireyler, yaşanan olaylara dünya gözüyle bakmaktadırlar. Hanvey'in (1975) ifadelerine göre küresel bakış açısı ise, bakış açısının bilinçliliği, karşılıklı kültürel farkındalık, dünyanın farkındalığı ve küresel dinamikler bilgisi gibi hususları içermektedir.

Kohlberg, Piaget'in görüşleri doğrultusunda belirli durumlar karşısında çocukların davranışlarını yönlendiren kuralları nasıl yorumladıkları üzerinde durmuştur. Çocuklara ahlakî ikilem yaşayabilecekleri belirli olaylar vermiş ve onlara bu olaylar karşısında nasıl bir davranış sergileyeceklerini sormuştur. Kohlberg çocukların ahlakî gelişimini sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası olarak yapılmıştır. Bununla birlikte gelenek öncesi ve geleneksel düzeydeki ahlak anlayışı birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü aşama olarak Piaget'nin ahlak anlayışı ile benzer bir şekilde açıklanmıştır. Kohlberg gelenek sonrası düzeyi, beşinci ve altıncı aşama olarak şöyle açıklamıştır:

Gelenek sonrası düzey: Bu aşamada toplumdaki ve otoriteden bağımsız bir şekilde varlığını sürdürme arzusuyla ahlak ilkelerini seçmekte ve kendine has bir değer sistemini oluşturmaktadır. Bunlar beşinci ve altıncı aşama olarak şu şekilde açıklanabilir:

- Beşinci aşama (Sosyal sözleşme eğilimi): Bu aşamada fertler, yasalara ve bireysel haklara eleştirel bir bakış açısıyla bakarlar ve bunların gereken zamanlarda demokratik bir şekilde değiştirilmesinin mümkün olduğunu anlarlar.

- Altıncı aşama (Evrensel ahlak ilkeleri): Ahlak gelişiminin son aşaması olarak bilinmektedir. Bu aşamada birey kendi ahlak ilkelerini, kendisi oluşturur. Bununla birlikte birey “adalet”, “eşitlik” ve “insan haklarına saygı” gibi soyut kavramları temel alan ahlak ilkelerini geliştirmektedir. İlerleyen dönemlerde Kohlberg tarafından beşinci ve altıncı aşamadaki ahlakî gelişim birleştirilmiştir (Senemoğlu, 2003).

Küresel sorunlara evrensel bir bakış açısı ile bakma, evrensel ahlak anlayışına sahip olmak ile ilgili bir durumdur. Kohlberg'in ifadeleri çerçevesinde, küresel sorunları bütün insanları ilgilendiren bir insanlık sorunu olarak kabul etme, üst düzeyde bir ahlak anlayışıdır. Bireylerin küreselleşen dünyayla birlikte üst düzeydeki bu ahlak anlayışına sahip olmaları zorunlu kılınmıştır. Küresel sorunlarla ilgili olma ve bu sorunları çözmeye çalışma durumu da üst düzeyde bir ahlak anlayışı gerektirmektedir.

Özetle, bireyler evrensel ahlaka sahip oldukları zaman küresel bir bakış açısı da sergileyebilmektedirler. Küresel bakış açısı da, bireylerin sahip oldukları bakış açılarının, dünya çapında ortaya çıkan ciddi sorunların, farklı kültürlerin, bütün insanlığı ilgilendiren önemli konuların farkına varılmasını gerektirmektedir. Söz konusu süreçte, karar verme ve tercih yapmanın farkındalığı da büyük ölçüde önem arz etmektedir.

2.3 Küreselleşme Sürecinin Boyutları ve Olumsuz Sonuçları

Küreselleşme süreci, genel olarak ekonomik bir süreç olarak ele alınmaktadır. Küresel gelişim sürecinin iyi bir şekilde anlaşılabilmesi için sosyokültürel, siyasi ve ekolojik- teknolojik boyutlarının kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir. Söz konusu boyutların tamamı birbirleriyle bağlantılı durumdadır. Küreselleşme süreci, yalnızca uyumlu bir süreç değildir, aynı zamanda “yıkıcı ve parçalayıcı” niteliklere sahip olan süreçtir (Yüksel, 2001).

Küreselleşmenin boyutları ve yol açtığı olumsuz sonuçlar şöyle ifade edilebilmektedir:

1. Ekonomik boyut: Sanayi devriminden itibaren yaşanan siyasi ve iktisadi şekillenmeyi ifade eder. Ekonomik küreselleşme teknolojik gelişme ve ekonomik büyümeyle birlikte hızlanma aşamasına girmiştir. Bu aşamada, milletlerin birbirlerine olan bağımlılık düzeyleri büyük oranda artmıştır. Ekonomik anlamda küreselleşmenin olumsuz sonuçları arasında, gelir dağılımındaki eşitsizlik de yer almaktadır (Yüksel, 2001; Sarıtaş, 2006).

2. Siyasal boyut: 17. yüzyılda modern devlet sistemi oluşmaya başlamıştır. Küreselleşme sürecine paralel olarak, ulus-devletlerin etkinlikleri kaybolmaya başlamıştır. Bu bağlamda hükümetler teknolojik gelişme, bilgi ve haberlerin kontrolünü sağlayamamaktadırlar. Uluslararası alanda ise uluslararası örgütler ile sivil toplum kuruluşlarının etkileri büyük oranda artmıştır (Yüksel, 2001).

3. Sosyo-kültürel boyut: Ulusal hukukun sınırları, toplumlar arasında yaşanan kültür alış verişi ve göç hareketleri sonucunda zorlanmıştır. Kültür, bir taraftan evrenselleşirken diğer taraftan çoğulcu niteliğini barındırır. Anayasalar kapsamında yer verilen kişi hakları, siyasal haklar, sosyal ve ekonomik haklara, dayanışma hakları da dahil edilmiştir. Bahsi geçen haklar dayanışma, barış ve sağlıklı çevre hakkı gibi tüm insanlığı ilgilendirmekte olan önemli hususları içermektedir (Yüksel, 2001; Sarıtaş, 2006).

4. Teknolojik ve ekolojik boyut: Teknolojinin hızla gelişmesi sonucunda çevresel tahribat her geçen gün artarak devam etmektedir. Ortaya çıkan bu çevresel problemlere karşı dünya genelinde ortak bir tutum ve kurallar oluşturulmalı ve sorumlu bir biçimde hareket edilmelidir. Küresel ısınma ve çölleşme gibi çevresel sorunlarla ülkeler karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumda devleti ekonomik ve sosyal açıdan zarara uğratmaktadır. Bununla birlikte çevresel sorunlar, bir taraftan devletin bu sorunlarla mücadele etmesini sorgularken, diğer taraftan küresel anlamda tek dünya bilincinin gelişmesini sağlamaktadır (Sarıtaş, 2006).

Özetle, küreselleşme süreci olumlu sonuçlar doğurmanın yanı sıra birtakım olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına da yol açmıştır. Küreselleşmenin yol açtığı olumsuz sonuçların bir bölümü ekonomik, sosyokültürel, politik, teknolojik ve ekolojik boyutlar olarak değerlendirilebilmektedir. Küreselleşmenin yol açtığı sorunlara aşağıda kapsamlı bir şekilde yer verilmiştir.

2.4 Küreselleşmenin Neden Olduğu Sorunlar

Küreselleşme dünyada ekolojik anlamda bozulmayı, toplumsal anlamda çatışmaları ve dengesizlikleri meydana getiren bir süreçtir. Küreselleşme dünya çapında bazı sorunlar ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Sosyo-ekonomik adaletsizlik: Ekonomik gelişmelere rağmen, gelir dağılımında dengesizlik yaşanmış ve bu da yoksullaşmaya sebebiyet vermiştir. Dünyada yer alan kaynakların önemli bir bölümünün yalnızca birkaç ülkenin kullanımında olması sonucunda da sosyo-ekonomik dengesizlik ortaya çıkmıştır.

- Çocuk ölümleri ve yaşam beklentisi: Dünya genelinde her gün 35 binden fazla çocuk ölmektedir. Bu rakamın büyük bir kısmını yoksul ülkelerdeki çocuk ölümleri oluşturmaktadır.

Buna ek olarak zengin ve yoksul ülkeler arasında yaşam beklentisi hususunda da büyük farklılıklar yaşanmaktadır.

- Eğitim alanında eşitsizlik: Dünyanın pek çok bölgesinde çocuklar ilköğretim düzeyinde eğitim alabilseler de, orta öğretim ve yüksek öğretim bakımından zengin ve yoksul ülkeler arasında büyük uçurumlar vardır.
- Nüfus artışı arasındaki dengesizlikler: Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin büyük bir kısmında çocuk nüfusu aşırı düzeyde artmaktadır.
- Sağlık sorunu: Gelişmekte olan ülkelerde Hepatit B ve AIDS gibi önemli sağlık sorunları yaşanmaktadır. Bu ülkelerde yetersiz beslenme ve yoksulluk da, bebek ve çocuk ölümlerinin yaşanmasına yol açmaktadır.
- Ekolojik denge ve çevre kirliliği: Zengin ülkelerde, kaynakların aşırı düzeyde kullanımı sonucunda büyük oranda çevre sorunları yaşanmaktadır.
- Ormanların yok edilmesi: Sağlıklı yaşam ve erozyonu engelleme hususunda orman da önem arz etmektedir. Bu noktada ormanlık alanların azalması sonucunda önemli sorunlar yaşanabilmektedir (Köylü, 2006).
- Çevre kirliliği ve sağlık ilişkisi: Çevre kirliliği kalp hastalıkları, solunum yolu enfeksiyonları ve kanser gibi ciddi sağlık sorunlarının yaşanmasına sebebiyet verebilmektedir.
- Savaşlar, çatışma ve şiddet: İnsanoğlunun ölümüne sebep olan en şiddetli çatışma biçimi savaşlardır. Savaşlar sonucunda yaşanan açlık ve hastalıklar da ölümlere yol açmaktadır (Köylü, 2006).

Küreselleşmenin neden olduğu diğer sorunlar, şu şekilde sıralanabilir:

- Küçülen dünya: Dünyada küreselleşmeyle birlikte sosyal, ekonomik ve politik anlamda küçülme yaşanmıştır. Dünyanın herhangi bir bölgesinde ortaya çıkan bir ekonomik kriz, bütün dünyayı etkisi altına almaya başlamıştır.
- Terörün küreselleşmesi: Teknolojik gelişmelerin yeni silahların yapımını daha kolay bir hale

getirmesi ve farklı kültürlerin özerklik eğilimleri sonucunda terörü gündeme gelmektedir. Terörün kullanmakta olduğu tekniklerin ulus devletler tarafından savunma amaçlı kullanılması da terörün küreselleşmesine sebep olmuştur.

- Yerel ve ulusal kültürlerin zayıflaması: Ulusal kültürlerin kendilerine özgü kültürel niteliklerini yitirmelerine yol açan tek düze bir tüketim kültürü yaratılmaktadır (Kongar, 2002).
- Zenginlerin daha zengin ve yoksulların daha yoksul olmaları: Sermayenin tekelleşmesi sonucunda piyasa ekonomisinin kontrol altında tutulması, yoksulların daha fazla yoksullaşmasına yol açarken, zenginlerin de daha fazla zenginleşmesini sağlamaktadır.
- İnsan hakları ve demokrasi kavramlarının yaygınlaşması: Küreselleşmeyle birlikte insan hakları ve demokrasi anlayışı yaygınlaşmıştır (Kongar, 2002).
- İstihdam yapısının değişmesi ile ortaya çıkan işsizlik: Hızla gelişen teknoloji, bazı iş alanlarının ya da mesleklerin ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte otomasyona geçiş ile emek devre dışı kalmış ve işsizlik ortaya çıkmıştır.
- Nükleer ve biyolojik tehlike: İnsanoğlu geçmiş dönemlere kıyasla ilk kez bütün insanlığı ortadan kaldıracabilecek niteliklere sahip olan silahlarla donatılmıştır.
- Sera etkisi: Atmosferde bulunan karbondioksit düzeyinin artış göstermesine paralel olarak, küresel sıcaklıklar da büyük ölçüde artmıştır.
- Kültür ve kimlik bunalımı: Küreselleşme, “ulusallık” kavramının yeniden tanımlanmasına sebep olurken, ona rakip olan farklı kimlikler de kendilerini tanımlamak için çabalamaktadırlar.
- Göç: Küreselleşme, dünya genelinde toplumlar ve bireyler arasında büyük bir hareketliliğin yaşanmasına sebep olmuştur. Bireylerin kültürel kimlikleri ile küresel sürece dahil olma arzusu arasında ciddi düzeyde bir gerginlik oluşmaktadır (Hablemitoğlu, 2004).

Bahsi geçen durumlardan anlaşılacağı üzere, küreselleşme pek çok alanda ciddi sorunların yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Bu süreçte çevrenin tahrip edilmesinin yanı sıra insanlığın yaşamakta olduğu sorunlara da yenileri eklenmiştir. Küreselleşme toplumsal güvensizlik, eşitsizlik, sosyal sorumluluktan kaçınma ve toplumsal dağılma gibi önemli toplumsal sorunları

da gündeme taşımıştır.

Yaşanan bütün sorunlara karşı, yavaş yavaş evrensel bir bilincin geliştiği de görülmektedir. Teknolojinin hızla gelişmesi, haber ve bilgi alanındaki gibi pek çok yeni değer oluşmasında ve dolaşımında büyük ölçüde etkili olmuştur. Bu çerçevede yaşanan teknolojik ve endüstriyel gelişmelerin çevreye zarar vermesi sonucunda daha güçlü bir evrensel bilinç oluşmuştur. Bununla birlikte asit yağmurları, ozon tabakasının delinmesi ve yağmur ormanlarının yok edilmesi sorunlarına yönelik olarak duyarlılığın büyük ölçüde arttığı belirtilmektedir (Yüksel, 2001).

2.5 Küreselleşme ve Eğitim

Küreselleşme alanında yaşanan gelişmeler, eğitim alanının da büyük oranda etkilenmesine sebep olmuştur. Artık evrensel özelliklere sahip olan bireylerin yetiştirilmesi zorunlu kılınmıştır. Küresel eğitim, bireyleri hızla gelişen dünya şartlarına hazırlama amacındadır. Bu bağlamda küresel öğrenme, geleneksel öğrenmeye kıyasla bireylerin daha geniş bakış açısına sahip olarak yetiştirilmesini hedeflemektedir.

Küreselleşme, ekonomik bir kavram olarak ortaya çıkmasının yanı sıra iletişim ve ulaşım teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişmesi sonucunda toplumların ekonomik, politik ve kültürel olarak iç içe girmesiyle gerçekleşmiştir. Küreselleşme sürecinde gelişmeye başlayan yeni tutum ve değerler ile bireylerin donanımlı bir şekilde yetiştirilmesi için eğitim kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir (Tezcan, 2002).

İyi vatandaşlığın temelinde küresel farkındalık yatmaktadır. Küreselleşen toplumların, birbirine bağımlı durumda olduğunun bilincinde olan vatandaşlara gereksinim duyulmaktadır. Bu çerçevede bireyler her zaman aktif olmalı ve ortaya çıkan sorunlarla yakından ilgilenmelidirler. Dünyayla ilgili konuların veya sorunların, aslında daha büyük bir küresel sistemin bir parçası olduğunun da farkında olmalıdırlar. Bu noktada eğitim kurumlarının üstlenmeleri gereken temel görev, bireylerin her geçen gün daha fazla karmaşık bir yapı haline dönüşen dünyada, akıllı bir şekilde karar vermelerine destek olmaktır. Bu açıdan küresel ve ulusal vatandaşlık eğitiminin, bireylere gelecek dönemlerde karşı karşıya kalabilecekleri ciddi sorunlarla mücadele edebilme anlayışını kazandırması gerekmektedir (Collins ve Zakariya, 1982).

Küresel eğitime yönelik iki farklı yaklaşım vardır. Bunlar; kültürel yaklaşım ve problem yaklaşımı olarak ifade edilmektedir. Bu yaklaşımlar arasında da bazı farklılıklar vardır.

- Kültürel yaklaşım çerçevesinde, ilköğretimde eğitim alan öğrenciler, dünyanın farklı bölgeleri ile ilgili detaylı bir şekilde bilgi edinmelidirler. Böylece öğrenciler farklı bölgelerde yaşayan ve farklı kültürlere sahip olan insanlar hakkında deneyim kazanırlar. Bununla birlikte öğrencilerin bu kültürlere karşı pozitif bir tutum geliştirmeleri de sağlanır (Hogo ve Allen, 1997; Sunal ve Haas, 2005).

- Problem yaklaşımı çerçevesinde, küresel alanda ulusal ve uluslararası gelişmeler, barış ve güvenlik, çevre ve insan hakları hususlarında da bir takım problemler ortaya çıkmaktadır. Söz konusu problemler, insanlığı büyük ölçüde etkilemektedir. Bu problemlerin küresel eğitim aracılığıyla çözüme kavuşturulması hususunda çaba gösterilmelidir (Sunal ve Haas, 2005).

Genellikle uluslararası eğitim ile küresel eğitim kavramları birbirleriyle karıştırılmaktadır. Küresel eğitimde, daha çok dünyayla ilgili konuların öğretilmesi amaçlanmaktadır. Küresel eğitim farklı kültürlere karşı anlayışlı ve hoşgörülü olmak ve aktif vatandaşlar yetiştirmek amaçlanmaktadır. Uluslararası eğitimin amacı ise, farklı ülkelerin karşılıklı işbirliği içerisinde girerek kapsamlı bir eğitim verilmesidir.

Öte yandan küresel eğitim; eşitsizlik, işbirliği, kültürel farklılıklar ve mücadelenin yaşanmakta olduğu bir dünyada katılımcı olmak için gereken bilgi, beceri ve davranışların geliştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Uluslararası eğitim ise, vatandaşların farklı ülkelerle karşılıklı işbirliği içinde çalışarak bilgi, beceri ve deneyim elde etmelerini sağlar (McFadden, Merrifield, Barron, 1997, s.10).

Küresel eğitim ve uluslararası eğitimin çalışma alanları farklılık göstermektedir. Küresel eğitim kapsamında yer alan konular şöyle sıralanmaktadır: Birey, değer ve inançları, küresel sistem, küresel konular ve sorunlar, küresel tarih, karşılıklı kültürel etkileşim, bireysel tercihlerin farkındalığı, analitik ve değerlendirme yeteneklerinin gelişimi, katılım için gereken stratejiler (Jarchow, Midkiff and Pickert, 1998).

Küresel eğitim ve uluslararası eğitimin ortak noktaları şöyle ifade edilmektedir: küresel ve uluslararası eğitim, katılım ve çalışma aracılığıyla dünyayı iyi bir şekilde anlamının yaşam boyu

gelişimi olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte kültürel, ekonomik, dilsel, sosyal, ırksal ve teknolojik sistemlerin yanında bağımlı bir dünyaya katılım sağlamayı da içermektedir. Küresel/uluslararası eğitimin kapsamında, mevcut değerleri kavrama, dünyanın farklı kültürlerine öncelik verme ve dünyayla bağlantılı temel ilkeleri edinme gibi hususlar yer almaktadır (Jarchow ve diğerleri, 1998).

Küresel eğitimin sağladığı faydalar şöyle ifade edilmektedir:

1. Küresel eğitim, çocukların diğer milletlerle ve insanlara ilgili olarak pozitif yönde etkilenmesini sağlayabilir.
2. Küresel eğitim, ulusal bakış açısını daraltmamakta ve diğer milletlerle ve insanlarla ilgili bilgilerin yanı sıra, kendi milletiyle ilgili de ayrıntılı bir anlayış geliştirebilmektedir (Collins ve Zakariya, 1982).

Literatürde yer alan “küresel öğrenme” kavramı da öğrencilere küresel bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, aktif öğrenme tekniklerinin kullanımıyla yaratıcı ve duygusal öğrenme teşvik edilmektedir. Geleneksel öğrenme, küresel öğrenmeyle kıyaslandığında daha çok içe dönüktür. Geleneksel öğrenmede geleneksel eğitim anlayışı hâkim olmaktadır. Küresel öğrenme ise daha çok dışa açıktır. Küresel öğrenmede çağdaş öğretim yaklaşımları hakimdir (Graf-Zumsteg, 1995).

Özetle, geleneksel eğitimde içinde bulunulan yöreye göre pasif ve edilgen öğrenci eğitimi yaklaşımını benimsenmiştir. Küresel öğrenme yaklaşımında ise geniş bir dünya görüşüne sahip bireyler yetiştirme amacı benimsenmiştir. Söz konusu amaçlar çerçevesinde okul programlarının da yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Coşkun, 1997).

2.6 Küresel Eğitim ve Okul Programları

Küresel eğitimdeki amaç öğrenciler için küresel boyutta bir bakış açısı kazandırılmaktır. Bu amaç, onların okul programları için birtakım değişimleri de zorunlu kılmaktadır. Bu değişim neticesinde öğrenciler küresel problemlerin farkında olmaktadırlar. Bunun yanında bu problemleri çözmede beceri ve bilgiye sahip olmaktadırlar.

Küresel bazdaki kural ve değerlerin öğrencilere aktarılması bu manada verilen eğitimlerin temel

görevidir. Dünyada birçok farklı kültür bulunmakta olup, genç kuşaklar bu kültürlerin varlığının farkında olmalıdırlar. Bu farkındalıkla birlikte dünya için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları geliştirmelidir. Bundan dolayı ki derste çeşitli materyaller kullanılarak öğrencilere küresel bakış açısı kazandırılmalıdır (Tezcan, 2002).

Okul programlarında verilen küresel eğitimin öğrencileri cesaretlendireceği konular şu şekildedir: Tarih, coğrafya, ekonomi, sanat vs. konularda dünyanın değişik bölgeleri ile alakalı bilgi edinme; Küresel bakış açısına bağlı olarak değer ve davranışa dayalı sistem geliştirme; Küreselleşmenin getirdiği problemler ile potansiyel problemleri idrak etme; Küreselleşmenin getirdiği problemlere çözüm bulma; Yine küreselleşme bakış açısına bağlı uygun bir yaşam biçimi geliştirme; Gelecek için bir alternatif belirleme; Karşılık etkileşimde zorunlu olan dünya için sorumlu bir biçimde iştirak (Tezcan, 2002).

Program çalışmalarını yaparken ilke olarak öğrencilere küresel bir bakış açısına sahip olmaları kazandırılmaya çalışılmalıdır. Aşağıda maddeler halinde bu amaca dayalı çalışmalar verilmiştir. Bu manada öğrenciler;

1. Küresel manada konuların ve problemlerin mevcut olduğunu ve bu problemlerin kendi yaşamları üzerinde etkili olabileceğini idrak etmelidir.
2. Bütününde bilgi sahibi olmasalar bile en az bir küresel konu hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.
3. Karmaşık ve değişken olan birçok problemle küresel konuların yakın ilişki içerisinde olduğu bilinmelidir (Collins ve Zakariya, 1998).

Bilgiye dayalı amaçlar doğrultusunda birtakım yetkinliklere sahip olmalıdırlar. Bu yetkinliklerle alakalı amaçlar şu şekildedir:

Öğrenciler;

1. Küresel bazdaki konu ve problemler ile alakalı teknikleri öğrenmelidirler.
2. Yine küresel konu ve problemlerle alakalı bilgiye dayanan demokrasiyi geliştirmelidirler.

3. Bu süreçte yeni bir bilgi ve görüşle de karşılaşacaklardır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda kararlarını etkileme becerisi kazanmalıdırlar (Collins ve Zakariya, 1998).

Bireyler, yukarıda açıklanan bilgi ve beceriler vasıtasıyla küresel manadaki konu ve problemlere katılım açısından başarılı olmaları sağlanabilir. Öğrenciler küresel bazda problemlerle karşılaştıklarında birtakım eylemlerde bulunmalıdır. Katılımı ilgilendiren küresel bazdaki amaçlar şu şekildedir:

Öğrenciler;

1. Küresel konu ve problemlere çok fazla iyimser veya kötümser bir tavır takınmamalıdırlar.
2. Küresel konu veya engellerin yeniden çözümüne katkı sağlayan özel yolları tanımlayarak, vatandaşlık sorumluluğu ve etkililiğini geliştirmelidirler (Collins ve Zakariya, 1998).

2.7 Sosyal Bilgiler Dersi ve Küreselleşme

Literatürde birçok değişik tanımla bulunan sosyal bilgiler dersinin ana iki özelliği mevcuttur. Bu iki özellik ise şu şekildedir; sosyal bilgilerin insanı ve toplumu konu alması ve disiplinler arası olma özelliğidir. Sosyal bilgiler bilgi kazandırmaktan ziyade beceri ve duyarlılık anlamında bir kazanım da sağlanmaktadır. Küreselleşme neticesinde dünyada sosyal anlamda birçok dönüşüm yaşanmıştır ve bu dönüşüm eğitim sistemine de yansımıştır. Bu manada verilen sosyal bilgiler dersinin temel amacı; küresel bakış açısına sahip bireyler yetiştirmektir.

Tarih ve coğrafya gibi derslerden çok daha karmaşık yapıda olan sosyal bilgiler dersinin bu karmaşıklığının sebebi onun disiplinler arası olması ve insanların yaşamını konu almasıdır (Doğanay, 2002).

Dünyada yaşanan bu küreselleşme evrensel nitelikte olan hakları ve sorumlulukları daha fazla eğitim programlarına sokmuştur. Küreselleşme bu manada sosyal bilgiler dersinin de içeriğini değiştirmiştir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).

Küreselleşme bilgili, karar verme ve problem çözme yeteneği gelişmiş bireylerin yetişmesini zorunlu hale getirmiştir. Bundan dolayı sosyal bilgiler dersinin yetiştirmeyi planladığı vatandaşlar ile küreselleşme sürecinin gereksinim duyduğu vatandaş özellikleri birebir örtüşmektedir.

Çağdaş sosyal bilgilerde “kafa, el ve yürek” şeklinde üç husus vardır. İlk husus olan kafa meselesinde amaç; gerçekler, genellemeler ve bilgi edinme ve örgüt, birey ve toplumu anlamayı kapsamaktadır. Sosyal bilgilere el meselesi perspektifinden baktığımızda ise sosyal, araştırma, analiz, kronoloji ve uzamsal becerilerin tanımlarını görürüz. Yürek meselesi çervesinden ise sosyal bilgilerde kendi haklarının bilincinde olan, kararlarını harekete geçiren, kararlarını harekete geçirmede sosyal bilince sahip olan vatandaş tanımlanmaktadır (Martorella, Beal ve Bolick, 2002).

Yukarıda açıklanan bilgilere göre sosyal bilgiler dersinin öğretiminde amaçlar:

- 1) Bilgilerin kazandırılmasını içeren öğretici amaçlar,
- 2) Muhakeme yeteneğini geliştiren yansıtıcı amaçlar,
- 3) Karar verme becerisini geliştiren duyuşsal amaçlar şeklindedir (Zevin, 2013).

Sosyal bilgiler dersinde öğretici amaç üzerine yoğunlaşanlar, genellikle kendi gelenkeleri, dünya ve kültür ile ilintili olan kazanımları elde etmeyi hedeflemektedirler. Yansıtıcı düşünme amacına yoğunlaşanlar, öğrencileri bilimsel, sistematik, problemleri çözmeye dayalı ve eleştirel mantığa açık olmaları gerektiğinin altını çizmektedirler. Duyuşsal amaçlara yoğunlaşanlar ise öğrencilerin, duyarlı oldukları konular hususunda rahat olmaları ile kendi fikirlerini açık bir şekilde ifade etmeleri gerektiğinin altını çizmektedirler (Zevin, 2013).

Yukarıda da bahsedildiği üzere sosyal bilgiler dersi kişilerin bilgi, beceri ve duyarlılıkları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar küresel vatandaşın özellikleri ile örtüşmektedir. Sosyal bilgiler dersi aynı zamanda bir vatandaşlık eğitimi dersidir.

Sosyal bilgiler dersinde aynı zamanda küresel vatandaşlık eğitiminin de verilmesiyle vatandaşlar problemleri daha rahat çözmekte ve problemlere başkasının gözüyle bakabilme yeteneği kazanmaktadır (Merryfield ve Subedi, 2001; Sunal ve Haas, 2005).

Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere verilen dünyaya başkalarının da perspektifinden bakma yeteneği sayesinde onlar farklı ve karmaşık kültürleri değerlendirirken olaylara yalnızca biz ve onlar gözüyle bakmamaları sağlanmaktadır (Merryfield ve Subedi, 2001).

Ülkemizde verilen sosyal bilgiler programının amaçları bölümünde Türkiye’de uygulanmakta olan sosyal bilgiler programının amaçları bölümünde, küresel gelişmelerin dikkate alınması gerektiğinden bahsedilmektedir. Programın, açıklamalar kısmı aşağıda ki gibidir:

Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri, eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma bir zorunluluk hâline gelmiştir. Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır (MEB, 2005).

Aşağıda açıklandığı gibi sosyal bilgiler vizyonuna ulusal ve evrensel manada bakış açısı kazandırılmaya çalışılmaktadır:

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2005).

2.8 Küresel Gelişmeler ve Öğretmen

Dünyada yaşanan küresel gelişmeler neticesinde yetiştirilecek olan insan modeli yeni bir vaziyete bürünmüştür. Bu yüzden eğitim sisteminin kendisini yenilemesi kaçınılmazdır. Bu manada problemlere çözüm sağlayabilen, etkili bir biçimde karar alabilen ve evrensel bir bakış açısına sahip öğretmenlere duyulan ihtiyaç artmaktadır. Bu yüzden üniversitelere çok önemli görevler düşmektedir.

Bütün toplumlarda nitelikli eğitim için nitelikli öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmenler, mesleğe başlamadan önce aldığı eğitimlerle değişik öğrenim biçimlerini ve öğretici davranış ve tutumlarını da kazanmaktadırlar. İşlediği konular kendi yaşantı, bilgi ve geleneklerinin de altyapısını meydana getirmektedir. Ayrıca öğrenim gördüğü süreçte kültürel anlamdaki kazanımlarını da gerçekleştirmektedir. Ayrıca öğretmenler sadece yüksek bilgi düzeyine değil uygulama becerilerine de sahip olmalıdırlar (Güven, 2005).

Eğitimin en temel amacı; insanı dünyaya entegre etmek ve bu becerilere sahip insan yetiştirmek olmalıdır. Eğitim sistemindeki en önemli role sahip olan öğretmenler; bütün alanlarda bilgisi ve yeteneği olana elemanları yetiştirmekle görevlidir (Karşlı, 2003).

Öğretmenler nitelikli insan yetiştirmekle görevli oldukları için yüksek derecede bilgili, becerili ve donanımlı olmak zorundadırlar. Bu manada öğretmenler milli kimliklerinin bilincinde küresel bir bakış açısına sahip olurlarsa yetiştirecekleri vatandaşlar da daha donanımlı olurlar. Geleceğin insanı hazırlanırken yalnızca iş konuları değil sosyal hayat da ön planda tutulmalıdır. Bu manada öğretmenlere oldukça önemli görevler düşmektedir. Günümüzde kültürel ve coğrafi anda sınırlar ortadan kalkmıştır ve bu yüzden de öğretmen yetiştirme hayati bir öneme sahip olmuştur. Bu da öğretmenlerin görevlerinde değişiklikler yapılmasının önünü açmıştır (Balay, 2004; Tezcan, 2002).

Vatandaşlık eğitimi içinde bulunduğumuz yüzyılda sadece okul programları ile yeterli olmamalı, öğretmenlik hazırlığı programlarının da merkezinde olmalıdır. Çünkü toplumu geleceğe hazırlayan ve daha çağdaşlaştıracak olan kişiler öğretmenlerdir (Büyükkaragöz vd., 1998; Kubow, 1997).

Bilişim ve küreselleşme alanında yaşanan gelişmeler, eğitim üzerinde önemli bir etki göstermiştir. Küreselleşme ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmek ve yeni planlar yapmak gerekmektedir. Bilişimin ve küreselleşmenin artmasıyla öğretmenlere birtakım görevler düşmektedir. Bu görevler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Eğitimde yaşanan gelişmeleri yakından izleyebilmeli ve bunları sınıflarında uygulamalıdırlar.
- Artan küreselleşmenin bazı milli değerleri tehdit ettiği öğrencilere anlatılmalıdır.
- Yine küreselleşmenin milli dili tehdit ettiği için Türkçe öğretimi üzerinde durulmalıdır.

- Milletin bütünleşmesinde ve barışın sürdürülmesine katkı sağlamalıdır.
- Küresel çaptaki problemlere karşı duyarlı olmalıdır (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).

Öğretmenler kültürel açıdan farklılıkların ve evrensel kültürlerin bilincinde olup, bu maksatla küresel konular ile çatışma ve değişime hazır bulunmaları gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler hızla değişen ve gelişen teknolojiyi de yakından takip etmelidirler. Küresel bakış açısını öğrencilere aşılamanın zor bir süreç olduğunun bilincinde olunması gerekli olduğundan dolayı öğretmenlerin küreselleşme hususunda oldukça derin bir bilgiye sahip olmaları gerekmektedir (Merryfield, 1990).

2.9 İlgili Araştırmalar

Angry (1992) tarafından İsviçre'deki ortaöğretimde okuyan öğrencilere küresel anlamda farkındalığı geliştirmek üzere araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada öğrencilere harita ya da yeryüzünde meydana gelen güncel olaylar ile daha detaylı bilgi kazandırılmak istenmiştir. 3 aşama ve 32 haftadan oluşan dersler verilmiştir. Bu araştırma neticesinde öğrencilerin küresel bağımlılık bilgisi edindiği ve coğrafi becerilerini arttırdığı saptanmıştır.

Decker (1995) tarafından yapılan bir araştırmada Amerika'da özel bir lisede eğitim gören 145 öğrenci, öğretmen ve yönetici ile öğrencilerin kritik değer taşıyan küresel ve uluslararası konulardaki farkındalıklarını arttırmak için bir eğitim programı düzenlenmiştir. Bu kursun düzenlenmesindeki amaç; okulda tanımlanmış olan küresel konular ile alakalı uluslararası bağımlılık ve diğerlerine karşı hoşgörüyü arttırmaktır. Bu manada öğrencilere dünyanın farklı bir bölgesinde bulunan öğrenciler ile e-posta aracılığıyla tartışma yapmaları sağlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda dünyadaki ticaretin nasıl döndüğü, dünyada yaşanan açlık sorunları, çevreyi koruma, nükleer silahlanma gibi konularda öğrencilere bilgiler verilmiştir. Yapılan bu araştırma neticesinde ise öğrencilerin küresel konularda bilinçlendikleri, bilişim teknolojilerini kullanma hususunda motivasyonlarının önemli ölçüde arttığı saptanmıştır. Diğer yandan başka kültürler olan bakış açıları da olumlu olmaya başlamıştır.

Western Üniversitesinde Anderson, Levis-Fitzgerald ve Rhoads (2003) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin küresel vatandaş olarak gelişimlerine bakılmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır ve araştırma toplam 415 örneklemeden oluşmaktadır. Bu 415

örneklem 15'erli gruplar halinde toplanmış ve araştırma sırasında 49 seminer düzenlenmiştir. Bu araştırmada okuma ve tartışma yapılarak 11 Eylül olaylarına cevap bulunmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçları, seminerler sayesinde öğrencilerin kendilerini daha büyük bir toplumun parçası olarak gördüklerini, probleme dayalı öğrenmenin öğrencilere işbirliği içinde çalışma olanağı kazandırdığı, bunlara ek olarak demokratik bir pedagojinin kullanılmasının öğrencilerin, aktif öğrenmelerini ve anlamlı katılımlarını arttırdığını ortaya koymuştur.

Küresel farkındalık anketi Amerika'daki Ohio Üniversitesinde, Woyach (1988) tarafından gerçekleştirilen ve 340 birinci sınıf ve son sınıf öğrencisinin katıldığı araştırmada uygulanmıştır. Bu araştırmada 1980 yılında Eğitim Araştırma Servisi (Educational Testing Service) tarafından hazırlanmış olan "küresel anlayış anketi" yeniden düzenlenerek uygulanmıştır. Öğrencilerin eylemlerini etkileyen ve dünya hakkında neler bildiklerini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışma yapılmış ve bu araştırmanın sonuçlarının %59'u son sınıf öğrencilerinin ortalama test puanları ve geriye kalan %49'unun ise birinci sınıf öğrencilerinin ortalama test puanları olduğunu göstermiştir. Bu araştırmadaki istatistiksel verileri açmak gerekirse, anneleri üniversite eğitimi almış olan öğrencilerin veya yurt dışına gitmiş ve uluslararası haberi takip edenlerin puanları diğer öğrencilerin puanlarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bunlara ek olarak yabancı dil bilen, dünyada neler olup bittiğini takip eden, yaşam deneyimleri, ilgileri ve fakülte deneyimleri olan öğrencilerin de puanları diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kanada'da Memorial Üniversitesi altında Newfoundland Küresel Eğitim Projesi adı altında Oram (1994) tarafından öğretmenlerin küresel eğitime yönelik bilgi ve tutumlarını ölçmek için bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında 47 örneklem katılmıştır (Deney grubuna 23, kontrol grubuna da 24) ve örneklemelere 6 hafta boyunca kurs verilmiştir. Araştırmada ön-test ve son-test örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırma sonuçları göstermiştir ki eğitime katılan öğretmenlerin küresel eğitimin amaçlarına yönelik olumlu tutum sergileme oranlarında artış görülmüştür. Buna ek olarak öğretmenlerin öğretim stratejilerini geliştirdikleri ve küresel eğitimin, okul programının bütün seviyelerinde öğretilmesi gerektiği düşüncelerine katıldıklarını ve bu kursun onların becerilerini geliştirdiğini ve diğer meslektaşlarına önerdiklerini belirtmişlerdir.

Lierl (1995) 1992 yılında 132 öğrencinin 9.sınıfta (deney), 1995 yılında yine aynı öğrencilerin

yer aldığı 12.sınıfta ise 153 öğrencinin (kontrol grubu) katılımı ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın amacı (ISA=International Studies Academy) programının yanı sıra Amerika’da Uluslararası Çalışmalar Akademisinin programının etkililiğini ortaya koymaktı ve bunun için bu programı alan ve almayan öğrencilerin küresel bilgi ve bakış açıları karşılaştırılmıştır. Lierl (1995) araştırma sonuçları bu iki grup arasındada küresel bilgi ve farklılık açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür ve aynı zamanda araştırma sonuçları bilgi ve bakış açısı arasında pozitif bir bağlantı bulmuş 9. sınıftan 12.sınıfa kadar verilen eğitimin bilgi ve bakış açısını pozitif etkilediği saptanmıştır.

İsveç'ten 29 tane ve Amerika'dan da 55 tane öğretmenin katıldığı bir araştırma (sınıf düzeyi: K-12) Wright (1994) tarafından Amerika ve İsveç'te küresel eğitimin sınıfta kullanılması konusundaki uygulamaları incelemek için yapılmıştır. Bu araştırmada veri toplamak amacı ile anket olarak Michigan Eğitim Bölümü ve Hanvey'in küresel eğitim tanımı (1976) tarafından geliştirilen amaçlardan yola çıkılarak geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Wright (1994) yaptığı araştırmanın sonuçları İsveç'teki öğretmenlerin Amerikadaki öğretmenlere oranla küresel bakış açılarının daha iyi oldukları saptanmıştır. Bunun sebebi olarak da bu ülkede öğretmenlerin küresel eğitimi okullarında daha iyi kullandıkları bilgisini göstermiştir. Wright (1994) aynı zamanda öğretmenlerin küresel konulara öğrencileri daha iyi hazırlanmaları gerektiğini bunun içinde öğrencileri değişikliklere daha iyi hazırlayacak gerektiği önerisini sunmuştur.

Christy (1992) tarafından ilköğretim, ortaöğretim ve kolej olmak üzere üç eğitim düzeyindeki eğitimcilerin insan anlayışı ile algıları değerlendirilen bir araştırma yapılmıştır. 35 adet okul bölgesi seçilerek bir anket yapılmıştır. Bu anket sonucunda, ilköğretimden kolej düzeyine kadar verilen küresel eğitimin küresel düşünme ile birlikte bu düşünceye has kavramları daha iyi idrak etmeyi sağlayacağı belirtilmiştir.

Stamp (1994), 1992'de Amerika'da yer alan Iowa'da toplam 221 okulda bulunan, 242 lise müdürü ve sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulamıştır. Küresel eğitimin, okul müdürleri ve öğretmenler tarafından kavramsal düzeyde yüksek oranda benimsendiği fakat uygulamanın beklenilenden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Zong (1999) sosyal bilgiler öğretmenleri üzerine bir araştırma yapmıştır. Zong'un bu araştırmasında bütünleştirilmiş internet teknolojisinin sosyal bilgiler öğretmenleri üzerine etkisi

araştırılmıştır. Burada internet temelli iletişim projesi olan ICONS hizmet öncesi eğitimi olacak şekilde sosyal bilgiler öğretmenlerine küresel manada farkındalık ile öğretim stratejilerini kapsayacak biçimde uygulanmıştır. Bu çalışma ABD'nin Güney Florida eyaletinde mevcut devlet üniversitesinde yürütülmüştür. Araştırmada kontrol ve deney grubu olmak üzere iki grup mevcuttu. Kontrol grubu 1998 yılının yaz döneminde küresel eğitim kursu görmüş 14 kişiden meydana gelmekteydi; deney grubu ise aynı sınıfta mevcut sonbahar kursuna iştirak etmiş 9 öğretmenden meydana gelmekteydi. Kontrol grubunda mevcut öğretmenlere geleneksel yöntemlerden oluşan ders anlatma, sınıf tartışması ile öğrenci sunumları yaptırılmış olup; deney grubuna ise 5 haftadan oluşan internet bazlı iletişim projesi uygulanmıştır. Kursu bitirenlere ise küresel bilgi ve küresel farkındalık ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada daha sonra deney ve kontrol grubundan iki öğrenci seçilerek karşılaştırma yapılmış ve küresel bakış açısı ile sosyal bilgiler dersini ne şekilde uygulayacakları görülmeye çalışılmıştır. Araştırma neticesinde ise küresel bilgi testleri deney grubunda, kontrol grubuna göre daha yüksek çıkmıştır. Fakat küresel farkındalık açısından iki grup arasında kayda değer bir farklılık saptanamamıştır. Yine her iki gruptaki görüşmeye tabi tutulan öğretmenler küresel bakış açılarını gerek programa ve gerekse de öğretime yansıtmışlardır. Diğer yandan ICONS' u kullananların tamamı, interneti iletişim aracı biçiminde kullanmanın dünya hakkında daha geniş perspektiften bakmayı ve değerlendirme yapmayı mümkün kılacağını belirtmişlerdir.

Özkan (2006) ilköğretim öğretmenlerini araştırmasına katarak bu öğretmenlerin küresel eğitime dair bakış açılarını saptamaya çalışmıştır. Araştırması için 2005-2006 yılında Ankara'da 232 sınıf ve brans öğretmenini araştırma içerisine katmıştır. Öğretmenler burada küresel konuların üzerinde daha çok durulması gerektiğinin altını çizerlerken, değişik kültürleri kapsayan konulara ise daha az eğilim gösterilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Torney-Purta (1982), öğretmen adaylarında küresel anlamda değişikliklerini saptamak amacıyla 101 madde ve 7 disiplin alanından meydana gelen 13 küresel konuda, onların tutumlarını araştırmıştır. Bu amaç doğrultusunda 19-23 yaş aralığında olan iki ve dört yıllık programlarda eğitim gören toplamda 3000 öğretmen adayı üzerinde bir araştırılma yapılmıştır. Regresyon analizi ile yapılan araştırma neticesinde küresel farkındalığın en güçlü tahmin edicisi; tartışmalara katılma iken; cinsiyet ise bu anlamda ikinci sırada olmuştur. Tarih ve coğrafya alanında iyi olan öğretmen adaylarının uluslararası haberler hususunda da başarılı oldukları; ancak

bunların küresel farkındalıklarının iyi olmadığı saptanmıştır. Küresel farkındalığın diğer yordayıcıları ise; gazete okuma alışkanlığı, uluslararası haberleri yakından takip etmedir. Öğretmen adayları içerisinde son sınıfta okuyanların yalnızca üçte birlik kısmı gazete haberlerini düzenli bir biçimde izlediklerini ifade etmişlerdir. Diğer yandan yabancı ülkelere yolculuk etme de küresel farkındalığın en önemli yordayıcıları arasında sayılmıştır. Yine araştırma sonuçlarına göre öğrenciler ABD'nin politikası ile beraber sosyal problemleri ve ekonomisi ile alakalı konuları değerlendirmeye gereksinim duyduklarını ifade etmişlerdir. Tüm alanlarda eğitim gören ve özellikle de eğitim bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin tarih ve coğrafya gibi dersleri almalarının zorunlu olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu hususta hizmet içi eğitim alanlara nazaran üniversite öğrencilerinin durumunun daha iyi olduğu saptanmıştır. Bu araştırmadaki bir diğer sonuç ise; programın gayri resmi tarafında medyanın oldukça önemli bir etkisinin var olmasıdır. Bu maksat ile, medyanın dünyanın gittiği yeri insanlara göstermesinin yararlı olacağı ve gazetelerin de uluslararası haberlere yer ayırması gerektiğinin önemi vurgulanmıştır.

Kessinger (1998) yaptığı bir araştırma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin geçmiş dönemlerdeki tecrübelerinin küresel bilgiyle nasıl bir bağlantı içerisinde olduklarını saptamaya çalışmıştır. Bu araştırma için ABD'nin Ohio eyaletinde resmi okullarda bulunan 2. öğretim sosyal bilgiler öğretmenlerini ele almıştır. Bu hedef doğrultusunda 141 öğretmen için bir anket yapmıştır. Birtakım bulgular elde edilmiş ve bu bulgular neticesinde de öğretmenlerin geçmiş dönemlerdeki deneyimleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu maksatla tek bağımlı değişken olarak küresel bilgi testi ölçeği ve 15 bağımsız değişken karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde diğer ülkelere yolculuk etme ve yabancı dil bilmenin küresel bilgi puanını pozitif manada etkilediği saptanmıştır. Ayrıca onların geçmiş dönem deneyimlerinin sosyal bilgiler dersinde güncel konuları öğretmelerini de pozitif manada etkilediğini ortaya koymuştur.

Atula Joshi (1996), yaptığı araştırmasında Kanada'da küresel eğitim programının öğretmenler aracılığıyla nasıl uygulandığını ortaya koymaya çalışmıştır. Joshi, burada küresel coğrafya ile alakalı öğretmenler ile detaylı bir görüşme, sınıf içerisinde gözlem ve döküman analizi kullanmıştır. Analizden elde edilen neticelere göre, bazı unsurların bu iki öğretmenin programı nasıl uyguladığını belirlediğini saptamıştır. Öğretmenlerin küresel algıları üzerinde program ve öğretime ilişkin tercihleri seçimlerinin de önemli tercihleri de etkili olmuştur. Bu manada bir diğer etkili faktörler ise şunlardır; öğrencinin özellikleri, profesyonel kariyer aşamaları, kişisel

inançlardır.

Quashigah (2001), küresel ve çok kültürlü sosyal bilgiler eğitimi kapsamına girmekte olan öğretmenlerin bakış açılarını saptamak için İngiltere’de bir araştırma yapmıştır. Bu maksatla öğretmenlerin küresel bakış açılarını teori ve uygulamada ne şekilde yapılandığı, geçmiş tecrübe ve yaşantılarının program üzerinde hangi ölçüde etkili olduğu, çoğulcu ve bağımlı olan dünyaya gençlerin hangi şekilde hazırlandığını saptamak için yapılmıştır. Bu doğrultuda 6 öğretmen ile görüşme yapılmış olup, burada döküman analii ile gözlem kullanılmıştır. Araştırmada ise şu neticelere ulaşılmıştır; öğretmenlere verilen eğitim, onalara küresel bakış açısı kazandıracak nitelikte olmalı, küresel ve çok kültürlü konuları iyice tanımalı ve bunlarla aralarına köprü kurmalı, küresel ve çok kültürlü eğitimleri derse uygularken, açık fikirli olmaları gerektiğidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan görüşme formunun hazırlanma süreci, verilerin toplanması ve verilerin analizinin yapılmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kapsamında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Türkiye’ye İlişkin Algılarının araştırıldığı bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimden (fenomenoloji) faydalanılmıştır. “Olgubilim, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.69). “Olgubilim deseninde amaçladığı ve olgunun anlamını betimlemektir ve bu desende “Bireyin olguya ilişkin deneyimleri nelerdir?”, “Bu olguya ilişkin deneyimleri etkileyen ortam ve koşullar nelerdir?” temel sorularına yanıt aranır” (Creswell, 2007, s. 62).

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel bağlantılar kapsamında Türkiye’ye ilişkin algıları ve algılarının oluşumundaki etkenler ortaya çıkarılmıştır.

3.2.Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Antalyanın (Türkiye) Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı ilçelerindeki özel okullarda ve devlet okullarında görev yapan amaçlı örneklem yönteminin maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen 17 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Farklı bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla; farklı ilçelerde çalışan, farklı iki okul türünde çalışan, farklı bölümlerden mezun, mesleki deneyimleri farklı öğretmenler seçilmiştir.

Nitel araştırmada amaçlı örneklem, Patton’a (1987) göre “zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamaktadır. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumla, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur.”

Patton'a göre (1987) "amaçlı örnekleme maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örneklem oluşturmanın en azından iki yararı vardır: (1) örnekleme dahil her durumun kendine özgü boyutlarının ayrıntılı bir biçimde tanımlanması ve (2) büyük ölçüde farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak temalar ve bunların derinliğinin ortaya çıkarılması." (Akt. Şimşek ve Yıldırım, 2016, s.119).

Maksimum çeşitliliğe dayalı örnekleme amaç, genelleme yapmak değil çeşitlilik gösteren veriler içinde ortak olguların varlığını tespit etmek ve problemi farklı açılardan ele almaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.119).

Görüşme yapılan öğretmenlerin belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi doğrultusunda öğretmenlerin bazı özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu amaçla görüşme yapılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin; farklı ilçelerde görev yapıyor olmalarına, farklı cinsiyetten olmalarına, üniversite mezuniyetlerinin farklı olmasına, mesleki deneyimlerinin farklı olmasına, çalıştıkları okul türlerinin farklı olmasına özen gösterilmiştir.

3.2.1 Araştırma Kapsamına Alınan Katılımcıların Özellikleri

Katılımcıların 7'sini kadın 11'ini ise erkek öğretmen olmak üzere 17 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılardan 8'ini Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu, 6'sını Tarih bölümü veya Tarih Öğretmenliği bölümü mezunu, 3'ünü Coğrafya bölümü veya Coğrafya Öğretmenliği bölümü mezunudur. Öğretmenlerden 12 kişi 12 yıl ve üzeri mesleki deneyime, 1 tanesi 8-12 yıl deneyime, 2 öğretmen 4-7 yıl deneyime, 2 öğretmende 0-3 yıl arası mesleki deneyime sahiptir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilere nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılmıştır. Çalışmada verileri toplamak amacıyla "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunları algılama biçimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretim programına yönelik önerileri "Görüşme formu (EK-1)" hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında öncelikli olarak Sosyal Bilgiler dersi 5, 6 ve 7.sınıf kazanımlarından yararlanılmış ve ek olarak görüşme formunda yer alabilecek olası sorulara da yer verilmiştir. Daha önce hazırlanan görüşme formları da incelenerek görüşme formu taslağı hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu taslağı alan

uzmanlarına, ölçme değerlendirme uzmanına ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda düzenlenip geliştirilmiştir.

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Görüşme formunun hazırlanmasında sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlardan faydalanılmıştır. Alan uzmanlarının ve ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri alınarak tekrar düzenlenmiştir.

3.3.2. Görüşme İlkeleri

Görüşme formunun uygulanacağı okullara araştırmacı tarafından gidilerek öncelikle okul yöneticilerinden görüşme formunun öğretmenlere uygulanabilmesi için izin alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı aktarıldıktan sonra elde edilen sonuçlarının nasıl kullanılacağına ve gizlilik ilkesine ilişkin bilgi verilmiştir. Gönüllülük ilkesi göz önünde tutularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Bu çalışmada verilerin analiz edilmesi sürecinde içerik analizi yaklaşımı benimsenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramalara ve ilişkilere ulaşmaktır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma amacı doğrultusunda nitel bulgulara ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bulgularda birbirini destekleyen veya farklılık gösteren yönler belirlemeye çalışılmıştır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yeralan 1. soruda: “Küresel sorun nedir?” sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucunda 6 farklı tanımlama kategorisi ortaya çıkmıştır.

Oluşan kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşleri şöyledir:

4.1.a. Küresel sorunlar çok boyutludur (K2)

K2: Sonuçları tüm dünyayı etkileyen değiştiren sorunlardır. Küresel sorunlar çok boyutludur. Sebepleri ve sonuçları tüm insanları yakından ilgilendirir.

4.1.b. Hayatımızı tehdit eden problemler (K3)

K3:Tüm dünyayı ilgilendiren ortak sorunlar ve hayatımızı tehdit eden problemlerdir.

4.1.c. Tüm insanlığı tehdit eden sorunlardır (K4,K5,K7,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K16,K17)

K4: Yeryüzünde yaşayan insanların tümünü ilgilendiren sorunlardır.

K5: Tüm dünyayı ilgilendiren çevreye zarar veren coğrafik sorundur.

K7: Tüm dünyayı (insan ve canlı) ilgilendiren sorunlardır.

4.1.d. Ozon tabakasının delinmesi (K6)

K6:Sera gazlarının atmosferde sıcaklığı arttırması diyebiliriz.

4.1.e. Çevre sorunu (K8)

K8: Çevre sorunudur.

4.1.f. Tükenebilir enerji kaynaklarının tükenmesi (K15)

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 2. soruda: “Küresel sorunlara bağlı olarak gerçekleşebilecek olaylar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 5 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategorilere ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.2.a. Ozon tabakasının delinmesi (K1)

K1: Ozon tabakasının delinmesi sonucu dünyanın güneşin zararlı ışınlarına maruz kalması.

4.2.b. Sağlık sorunları

4.2.b.1. Bulaşıcı hastalıklar (K2, K9, K14)

K2: Küresel sorunların sonuçları tüm dünyayı etkileyeceği için sorunlar insanlar üzerinde etkili sonuçlar bırakabilir. Sağlık sorunları, bulaşıcı hastalıklar, çevre sorunları, savaşlar, iç çatışmalar, uluslararası terör örgütleri gibi.

K14: Çevre felaketleri doğal yaşamı bozacak salgınlar, bulaşıcı hastalıklar, terörizm.

4.2.b.2. Solunum hastalıkları (K3)

K3: Aşırı ısınma, birçok solunum hastalıkları, seller, nesli tükenen hayvanlar

4.2.c. Çevre sorunları

4.2.c.1. Seller (K3, K4, K7)

K3: Aşırı ısınma, birçok solunum hastalıkları, seller, nesli tükenen hayvanlar.

K4: Su kirliliği, hava kirliliği, iklim değişiklikleri, küresel ısınma.

K7: Çevre sorunları, politik-siyasal çatışmalar.

4.2.c.2. Su kirliliği (K4, K9)

K4: Su kirliliği, hava kirliliği, iklim değişiklikleri, küresel ısınma.

K9: Su sıkıntısı (içilebilir), çevre kirliliğine bağlı hastalıklar, bazı canlı türlerinin yok olması, aşırı sıcaklık, aşırı soğukluk, kuraklık, tarımda sorun, beslenme vb.

4.2.c.3. Hava kirliliği (K4, K10, K11)

K4: Su kirliliği, hava kirliliği, iklim değişiklikleri, küresel ısınma.

K10: Buzulların erimesi, bazı canlı türlerinin yok olması, gıda yetersizliği, çevre kirliliği vb.

K11: Küresel ısınma, çevre kirliliği, terör, savaşlar, kıtlıklar, doğal afetler, kimyasal katkı maddeleri, gıdaların yol açtığı hastalıklar.

4.2.d. Savaşlar (K7, K11, K12, K13, K14, K16, K17)

K7: Çevre sorunları, politik-siyasal çatışmalar.

4.2.d.1. İç çatışmalar

4.2.d.2. Uluslararası terör

4.2.d.3. İç ve dış göçler (K12)

K12: Tüm dünyanın, insanlığın olumsuz etkilenmesi, doğal afetler, savaşlar, açlık, göçler, kutuplaşma.

4.2.e. Küresel ısınma (K3,K4,K6,K11,K15,K17)

4.2.e.1. Nesli tükenen hayvanlar (K3, K8, K9, K10)

K3: Aşırı ısınma, birçok solunum hastalıkları, seller, nesli tükenen hayvanlar.

K8: İklim değişiklikleri, susuzluk, çölleşme, toplu göçler, bitki ve hayvan türlerinde azalma, kitlesel kayıplar.

K9: Su sıkıntısı (içilebilir), çevre kirliliğine bağlı hastalıklar, bazı canlı türlerinin yok olması, aşırı sıcaklık, aşırı soğukluk, kuraklık, tarımda sorun, beslenme vb.

K10: Buzulların erimesi, bazı canlı türlerinin yok olması, gıda yetersizliği, çevre kirliliği.

4.2.e.2. Doğal afetler (K5, K7, K8, K11, K12, K15, K16)

K5: Doğal afetler, buzulların erimesi, ekstrem olaylar, kuraklık.

K7: Çevre sorunları, politik-siyasal çatışmalar.

K8: : Küresel ısınma, çevre kirliliği, terör, savşlar, kıtlıklar, doğal afetler, kimyasal katkı maddeleri, gıdaların yol açtığı hastalıklar.

K11: Küresel ısınma, çevre kirliliği, terör, savşlar, kıtlıklar, doğal afetler, kimyasal katkı maddeleri, gıdaların yol açtığı hastalıklar.

K12: Tüm dünyanın, insanlığın olumsuz etkilenmesi, doğal afetler, savaşlar, açlık, göçler, kutuplaşma.

K15: Mevsimlerin değişimi, iklim değişimi, kasırgalar, seller, kuraklık, çölleşme, buzulların erimesi sonucu bazı alanların su altında kalması, buzullarda yaşayan canlı florasının yok olması.

4.2.e.3. İklim değişikliği (K9, K15)

K9: Su sıkıntısı (içilebilir), çevre kirliliğine bağlı hastalıklar, bazı canlı türlerinin yok olması, aşırı sıcaklık, aşırı soğukluk, kuraklık, tarımda sorun, beslenme vb.

K15: Mevsimlerin değişimi, iklim değişimi, kasırgalar, seller, kuraklık, çölleşme, buzulların erimesi sonucu bazı alanların su altında kalması, buzullarda yaşayan canlı florasının yok olması.

4.2.e.4. Gıda sorunları (K10, K11, K12, K16)

K10: Buzulların erimesi, bazı canlı türlerinin yok olması, gıda yetersizliği, çevre kirliliği.

K11: Küresel ısınma, çevre kirliliği, terör, savşlar, kıtlıklar, doğal afetler, kimyasal katkı maddeleri, gıdaların yol açtığı hastalıklar.

K12: Tüm dünyanın, insanlığın olumsuz etkilenmesi, doğal afetler, savaşlar, açlık, göçler, kutuplaşma.

K16: Savaşlar, ekonomik sıkıntılar, açlık, kıtlık, büyük ölçekli doğa olayları.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 3. soruda: “Küresel sorunların çözümü için oluşturulmuş uluslararası kuruluşlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece 1 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategori ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.3.a. Uluslararası kuruluşlar

4.3.a.1. Yeşil barış örgütü (Greenpeace) (K1,K2,K4,K9,K10,K11,K13,K14,K15,K,16K17)

4.3.a.2. Doğal hayatı koruma derneği (DHKD) (K1, K4, K15, K17)

4.3.a.3. Dünya doğayı koruma vakfı (WWF) (K1, K10, K13, K15)

4.3.a.4. Birleşmiş Milletler (BM) (K2, K7, K8, K9, K11, K12, K14, K16)

4.3.a.5. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) (K2, K9, K10, K12, K13, K16)

4.3.a.6. Kızılây (K2)

4.3.a.7. Kızılhaç (K2, K9)

4.3.a.8. Türkiye Erozyanla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) (K3, K14, K15)

4.3.a.9. Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO) (K3)

4.3.a.10. Kyoto protokolü (K3, K8, K17)

4.3.a.11. Stockholm Sözleşmesi (K3, K17)

4.3.a.12. Dünya kuşları koruma örgütü (K4, K17)

4.3.a.13. Gıda ve tarım örgütü (FAO) (K9, K10)

4.3.a.14. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) (K11, K16)

4.3.a.15. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) (K11, K13)

4.3.a.16. Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) (K11)

4.3.a.17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) (K12)

4.3.a.18. Deniz Temiz Derneği (Turmepa) (K14)

4.3.a.19. Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (UCN) (K17)

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 4. soruda: ‘‘Dünya’da ve Türkiye’de etkili olan küresel sorunlar nelerdir?’’ sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 11 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.4.a. Savaşlar (K1,K4,K9,K10,K11,K17)

4.4.a.1. Silahlanma (K2, K10)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K10: Erozyon, sel, terör, savaş

4.4.a.2. Terör olayları (K2, K9, K10, K11, K14)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K9: Terör, savaş, sel, yangın, erozyon.

K10: Erozyon, sel, terör, savaş.

4.4.a.3. İç ve dış göçler (K12, K13)

K12: İklim değişiklikleri. Savaşlar, ırkçılık, açlık, doğanın tahrip edilmesi, göçler.

K13: Kuraklık, küresel ısınma, göçler ve mülteci sorunu.

4.4.a.4. Mülteci sorunu (K13)

K13: Kuraklık, küresel ısınma, göçler ve mülteci sorunu.

4.4.b. Irkçılık (K12,K16)

4.4.c. İklim değişikliği (K1,K2,K3,K6,K11,K14,K15)

4.4.c.1. Doğal dengenin bozulması (K2, K16, K17)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K16: Tarım alanlarının verimsiz kullanımı, iklim dengesinin değişmesi, su kaynaklarının azalması ve kirlenmesi, mezhepsel ve ırkçı söylemlerin artmaya başlaması.

K17: Küresel ısınma, virüsler, savaşlar, hava ve çevre kirliliği, nesli tükenen hayvanların yok olması, ekosistem bozulması.

4.4.c.2 Sıcaklığın artması (K6)

K6: Sıcaklıkların artması, mevsimlerin belirginleşmemesi, buzulların erimesi.

4.4.c.3 Mevsimsel farklılıkların azalması (K6)

K6: Sıcaklıkların artması, mevsimlerin belirginleşmemesi, buzulların erimesi.

4.4.d. Küresel ısınma (K2,K3,K4,K11,K13,K14,K15)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K3: Sera gazları, buzulların erimesi, iklimlerde değişimler, nesli tükenen kutup hayvanları.

K4: Küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, savaşlar, kıtlık, enerji kaynaklarının tükenmesi, salgın hastalıklar.

K11: Terör, küresel ısınma, çevre kirliliği, işsizlik, nüfus artışı, açlık, salgın hastalıklar.

K13: Küresel ısınma, kuraklık, göçler ve mülteci sorunu.

K14: İklim değişikliği, küresel ısınma, obezite.

4.4.d.1. Buzulların erimesi (K5)

K5: Aşırı sel, kuraklık.

4.4.e. Gıda sorunları (K2,K4,K11)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K4: Küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, savaşlar, kıtlık, enerji kaynaklarının tükenmesi, salgın hastalıklar, savaşlar, terörizm.

K11: Terör, küresel ısınma, çevre kirliliği, işsizlik, nüfus artışı, açlık, salgın hastalıklar.

4.4.e.1. Açlık (K2, K11, K12)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K11: Terör, küresel ısınma, çevre kirliliği, işsizlik, nüfus artışı, açlık, salgın hastalıklar.

K12: İklim değişiklikleri. Savaşlar, ırkçılık, açlık, doğanın tahrip edilmesi, göçler.

4.4.e.2. Kıtlık (K4)

K4: Küresel ısınma, ozon tabakasının delinmesi, savaşlar, kıtlık, enerji kaynaklarının tükenmesi, salgın hastalıklar, savaşlar, terörizm.

4.4.e.3. Obezite (K14)

K14: İklim değişikliği, küresel ısınma, obezite.

4.4.f. Çevre sorunları (K2,K5,K7,K8,K11,K12)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

K5: Aşırı sel, kuraklık.

K7: Çevre sorunları.

K8: Çevre sorunu diye düşünüyorum.

4.4.f.1. Ormanların yok olması (K2)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

4.4.f.2. Çevre kirliliği (K2, K11)

K2: Küresel ısınma, ormanların aşırı tahribi, çevre kirliliği, nükleer santraller, silahlanma, terör olayları, iklim değişikliği, doğal dengenin bozulması, kuraklık, açlık gibi sorunlardır.

4.4.f.3. Nükleer santrallere bağlı kirlilik (K2)

4.4.f.4. Seller (K5, K9, K10)

4.4.f.5. Kuraklık (K5, K13)

4.4.f.6. Erozyon (K9, K10)

4.4.f.7. Su kirliliği (K16)

4.4.f.8. Hava kirliliği (K17)

4.4.g. Nesli tükenen hayvanlar (K3,K17)

4.4.g.1. Kutup hayvanları

4.4.h. Ozon tabakasının delinmesi (K4)

4.4.i. Enerji kaynaklarının tükenmesi (K4)

4.4.i. Sağlık sorunları (K4,K11)

4.4.i.1 Virüs (K17)

4.4.j. Aşırı nüfus (K11)

4.4.j.1. İşsizlik (K11)

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yeralan 5. soruda: “Küresel sorunlar gelecek nesilleri nasıl etkileyecek?”(Olumlu veya olumsuz) sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.5.a. Bu konuda olumlu düşünce yok.

4.5.b. Olumsuz (K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K15,K16,K17).

K2: Küresel sorunlar çözülmezse, kaynaklar bilinçsiz ve israf edilerek kullanılmaya bu şekilde devam edilirse dünyada savaşlar ve çatışmalar yaşanır, salgın hastalıklar ve toplu ölümler olabilir.

K4: Her şey bizim elimizde şu durumda olumsuz etkileyecek ve neslimize yaşanabilir dünya bırakamayacağız.Geleceği tayin edip bazı şeyleri kurtarabiliriz.

K11: Güvensiz ortam, açlık, hastalıklar, işsizlik, insanların psikolojisi bozacak, insanların tahammül sınırı yok olacak, beklentisiz, amaçsız, başıboş bir nesil olacak bu da ülkelerin parçalanması ve yok olması demektir.

K12: Doğanın yok edilmesi, insanların kutuplaşması ve daha fazla insan ölümlerine neden olacak.

K16: İklim dengesinin değişmesi tarım alanlarının ve su kaynaklarının azalmasına ve savaşlara neden olabilir.Silahlanmanın artması da nesiller için tehdit.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 6. soruda: “İnsanları küresel sorunlara karşı bilinçlendirmek için neler yapılabilir?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 10 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.6.a. Bilinçlendirme arttırılmalı (K1,K3,K5,K9,K10,K11,K13,K15,K16)

K1: Kitle iletişim araçlarında insanları bilgilendirici yayınlar yapılması ve okullarda gelecek nesilleri bu konu hakkında ders verilmesi gerekir.

K3: Halk bilinçlendirilmeli, geri dönüşüm arttırılmalı.

4.6.b. Geri dönüşüm arttırılmalı (K3)

4.6.c. Medya daha sık kullanılmalı (K4,K8,K9,K10)

4.6.d. Küresel sorunlarla mücadele için ayrılan para arttırılmalı (K2)

4.6.e. Canlı örnekler gösterilmeli (K5)

4.6.f. Devlet politikası haline getirilmeli (K6)

4.6.g. Projeler yapılması için teşvik edilmeli (K11)

4.6.h. Ders kitaplarına konulmalı (K4,K12,K14)

4.6.ı. TV programları, Belgeseller, filmler yapılmalı (K12, K17)

4.6.i. Sivil toplum örgütleri daha işlevli hale getirilmeli (K13)

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yeralan 7.soruda: “Küresel sorunlara karşı duyarlı mısınız? Niçin?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece bir temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategori ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.7.a. Tüm katılımcılar (17 kişi) küresel sorunlara karşı duyarlı oldukları cevabını vermiştir.

K1: Duyarlıyım çünkü dünyanın parçasıyım

K6: Evet çocuğumu ve gelecek nesilleri düşünüyorum.

K9: Duyarlıyım bütün canlı varlıkları için tehdit oluşturuyor. Güzel bir çevrede ve dünyada yaşamak istiyorum

K11: Evet yaşanabilir bir dünya istiyorsak herkesin bu sorunlara karşı duyarlı ve sorumlu olması gerekir.

K17: Evet var olan doğal dengenin bozulmasını istemeyiz.Doğanın doğal akışı içinde devam etmesi gerekir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 8. soruda: “Küresel sorunları önlemek adına bireysel veya grup olarak neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 7 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.8.a. Geri dönüşüme kazandırmak (K2,K9,K10)

4.8.a.1. Kağıt atığı (K1, K10)

4.8.a.2. Pil atığı (K1, K10)

4.8.a.3. Cam atığı (K10)

4.8.a.4. Çöpleri ayrıştırmak (K12)

4.8.b. Eğitim vererek duyarlı hale getirmek ve bilinçlendirmek
(K2,K4,K6,K9,K11,K12,K13,K15,K16)

K2: Öğrencilerin küresel sorunlara karşı duyarlı hale getirmek için eğitiyorum. Geri dönüşüm konusunda hem evimde hem sınıfta duyarlıyım.

K4: Bireysel olarak sosyal medyadan destek veriyor en azından sesimi duyurmaya çalışıyorum. Grup olarak ta arkadaş çevreme bu şuuru veriyor yanımda bu grubun artmasını sağlıyorum.

K6: Öğretmen olarak derslerde öncelikle üzerinde duruyorum, doğa yürüyüşleri, çevre temizliği etkinlikleri gibi.

4.8.c. Sosyal medyadan desteklemek (K4)

K4: Bireysel olarak sosyal medyadan destek veriyor en azından sesimi duyurmaya çalışıyorum. Grup olarak da arkadaş çevreme bu şuuru veriyor yanımda bu grubun artmasını sağlıyorum.

4.8.d. Çevreyi kirletmekten kaçınmak (K5)

4.8.e. Tükenebilir enerji kaynaklarının tasarruflu kullanılması

4.8.e.1. Elektrik tüketimi (K8)

K8: Bireysel olarak elektrik tüketimine, su tüketimine dikkat etmeye çalışıyorum.

4.8.e.2. Su tüketimi (K8)

K8: Bireysel olarak elektrik tüketimine, su tüketimine dikkat etmeye çalışıyorum.

4.8.f. Öğrencilere örnek olmak (K11)

4.8.g. Sivil toplum kuruluşlarına üye olmak ve aktif rol almak (K14,K17)

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 9. soruda: “Dünyada Küresel sorunlara karşı yeterince önlem alındığını inanıyor musunuz? ; Evet, çünkü & hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece 1 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategori ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.9.a. Evet: Bu soruya hiç kimse evet cevabını vermemiştir.

4.9.b. Hayır: K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,14,K15,K16,K17

Katılımcıların tamamı bu soruya hayır cevabını vermiştir ve küresel sorunlara yeterince önlem alınmadığını düşünüyor.

K2: Küresel sorunların çözümünde tüm ülkelerin beraber hareket etmesi halinde başarıya ulaşacağını düşünüyor.

K3, K7, K9: Siyasi çıkarlara göre yönlendirme yapıldığı cevabını vermiştir.

K4, K6, K10: Uluslararası anlaşmalar imzalanıyor fakat gereğinin yapılmadığı görüşündeler.

K6: Yeterli yaptırıma sahip olmadığını öngörmüştür.

K12: Uluslararası kuruluşların küresel sorunlarla mücadelede yetersiz olduğu cevabını vermiştir.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yeralan 10. soruda: “Türkiye’de küresel sorunlarla mücadelede gerekli önlemlerin alındığına inanıyor musunuz? Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.10.a. Evet: K5, K8

K5: Yeterince bilgilendirme yapılıyor fakat insanlar üzerine düşen görevi yerine getirmiyor cevabını vermiştir.

K8: Azda olsa önlemlerin alındığını düşünüyorum.

4.10.b. Hayır:K1,K2,K3,K4,K6,K7,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K14,K15,K16,K17

K2, K16: Alınan ufak önlemler devasa sorunları çözmeye yeterli değil.Çözümler devlet politikası haline getirilmeli, kişilere bağlı kalınmamalıdır.

K6: Küresel sorunlarla mücadelede Türkiye'nin ilk önceliklerinden olmadığını belirtmiştir.

K9, K10, K14: Önce insanlarımızı bilinçlendirmemiz gerektiği düşünüyorum cevabını vermiştir.

K11: Daha köklü ve yapıcı önlemlerin alınması gerektiğini düşünüyorum şeklinde cevaplamıştır.

4.11. On birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 11. soruda: “Dünyadaki küresel sorunları göz önünde bulundurduğunuzda bu örgütlerin kuruluş amaçlarını yerine getirdiklerine inanıyor musunuz; Evet, çünkü & hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.11.a. Evet:K4,K9,K10,K13,K14,K15,K16,K17

4.11.a.1. Yeterli destek alamıyorlar (K4, K14, K17)

K4: İnanıyorum lakin devletler gerekli desteği vermiyor.

K14: Çok başarılı çalışmalar yapılıyor ancak sanayileşmiş ülkelerin engellediğini düşünüyorum.

K17: Kısmen inanıyorum.

4.11.a.2. Gereken önlem verilmiyor (K5)

K5: Çevrede yeterince zihin oyunu yapan kuruluşlar var, fabrikalar gereken önemi vermiyor.

4.11.b. Hayır:K1,K2,K3,K5,K6,K7,K9,K11,K12

4.11.b.1. Çıkarlar doğrultusunda ilerliyorlar (K1, K3, K7, K9)

K1: Elllerinden geleni yapsalarda büyük çıkar gruplarıyla baş edemezler.

K3: Olumsuz.

K7: Büyük devlerin çıkarlarına hizmet ediyor.

4.11.b.2. Yönlendiriyorlar (K2)

4.11.b.3. Toplum tarafından benimsenmiyor (K6)

4.12. On ikinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 12. soruda: “Küresel sorunlarla ilgili filmler, reklamlar ve haberler bu konuya bakışınızı etkiliyor mu; Evet, çünkü & hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.12.a. Evet:K1,K2,K4,K5,K6,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K15,K16,K17

Duyarlı hale getirme (K2, K6)

Kamuoyu oluşturma (K1, K2, K10)

Bilinçlendirme (K2, K12, K13)

Görsellik (K2, K9, K10, K11)

Farkındalık (K4, K5, K8)

4.12.b. Hayır:K7

K7: Samimi değil şeklinde cevaplamıştır.

4.13. On üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yeralan 13. soruda: “Küresel sorunlarla mücadelede dünyada Türkiyenin yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 3 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.13.a. Yetersiz (K2,K5,K6,K9,K11,K15,K16,K17)

K2: Ekonomik ve siyasi anlamda güçlü olan devletlerin küresel sorunlarla mücadelede daha etkili olduğunu düşünüyorum. Türkiye bu anlamda hala gelişmekte olan ülkeler arasında yer aldığından sorunların çözümünde çok etkili olacağını sanmıyorum.

K5: Türkiye diğer ülkelere göre alt seviyede.

K6: Görmüyorum, Türkiye bunun neresinde sadece kiyotoya imza attığını biliyoruz.

4.13.b. Orta (K1,K4,K8,K10,K13,K14)

K1: Bu konuda Türkiye ortanın biraz üstünde.

K4: Şu anda 200 tane devlet olduğunu varsayarsak Türkiye bu noktada 100.dür.

K8: Dünyada tam olarak bilmesemde orta düzeyde olduğunu düşünüyorum.

K10: Türkiyenin yeri tüm önemli anlaşmalara imza atsa da dünya da sesimiz biraz cılız çıkıyor.

4.13.c. Yeterli (K7,K12)

K7: Ekonomik ve siyasi anlamda güçlü olan devletlerin küresel sorunlarla mücadelede daha etkili olduğunu düşünüyorum.Türkiye bu anlamda yeterlidir cevabını vermiştir.

4.14. On dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 14. soruda: “Küresel sorunlara Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yeterince yer” verildiğini düşünüyor musunuz; Evet,

çünkü & hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.14.a. Evet: (K1,K2,K7,K8,K9,K10,K12,K13)

Ders içeriklerinde mevcut olduğu görüşündeler, öğrencilerin konu hakkında yeterince bilgiye sahip olacakları kaynakların var olduğu hatta sosyal bilgiler ders saatinin artmasıyla bu konuya daha geniş yer verileceği cevaplarını vermiştir.

4.14.b. Hayır: (K3,K4,K5,K6,K11,K14,K15,K16,K17)

Ders içeriklerinde yetersiz olduğu, konunun daha da genişletebileceği, kazanımların daha da arttırılabileceği, konunun en son ünite de olmasında dolayı verimli işlenemediği, konuyla ilgili daha fazla materyal ve görsele ihtiyaç duyulduğu görüşündeler.

4.15. On beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 15. soruda: “Küresel sorunların çözümünde Sosyal Bilgiler dersinin yeri nedir?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece 1 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategori ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.15.a. Önemli

K1: Çok önemlidir.

K2: Dersimizin hedefi küresel sorunlara karşı kamuoyu oluşturmak insanları bilinçlendirmek, eğitmek, toplumsal sorunlara karşı duyarlı hale getirmektir.

K3: Sosyal bilgiler demek çevre demek fakat bu konuda yeterince müfredatta yer almamaktadır.

K4: Öğrenciyi, gençleri küresel sorunlara hazırlamak ve gerekli tedbirleri almasını sağlamak.

Sosyal bilgiler dersi iyi olan ve kendini geliştiren bir öğrenci küresel sorunları iyi görecektir ve çözüm bulmaya çalışacaktır.

K5: Önemi büyüktür. Sosyal olan her şey dersimizi kapsamaktadır.

K6: Bu soruna eğilebilecek en yakın ders sosyal bilgiler dersi fakat çözüm insanların eğitiminden ziyade devletlerin bu konuyla ilgili politikasıdır.

K7: Önemli.

K8: Farkındalık oluşturmak, bilinç düzeyini arttırmak.

K9: Sosyal bilgiler dersinin yeri önemlidir. Bu ders olmadan öğrenciler bilinçlendirilemez.

K10: Sosyal bilgiler ve Fen bilgisi dersi olmadan öğrenciler bilinçlendirilemez.

K11: Sosyal bilgiler dersinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. İnsan sosyal bir varlıktır. Sosyalleşme, sorumluluk, bilinçlendirme, dünya ve ülke sorunlarına karşı duyarlı olmayı bu ders sayesinde öğrendiklerini düşünüyorum.

K12: Sosyal bilgiler dersi konularına çok fazla yer verilerek öğrenciler bu konuda bilinçlendirilebilir.

K13: Yetişen yeni nesil ileride neyle karşı karşıya kalacakları hakkında öngörü veriyor.

K14: Eğitim sistemi içinde küresel sorunların işleneceği en spesifik derstir.

K15: Hiç bir etkisi yok mevcut konuları irdeleyince bunun etkisi yoktur.

K16: Öğrencilerin küresel sorunlarla ilgili bilgi alabileceği tek ders sosyal bilgilerdir.

K17: Sosyal bilgiler dersini araç olarak görüyorum öğrenciler üzerinde etkili oluyor fakat kazanım sayıları bu konulara yönelik artırılmalıdır. Küresel sorunlarla ilgili sivil toplum kuruluşları okullarla içli dışlı olmalıdır.

4.16. On altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 16. soruda: “Sosyal Bilgiler dersi Öğretim programına yönelik küresel sorunlarla ilgili önerileriniz nedir?” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece 1 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategori ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

K1: Yeterince iyi durumda.

K2: Küresel sorunlar 5. 6.sınıfların müfredat programlarında yer alıyor. 7. 8.sınıflarda da küresel sorunların yer alması gerekmektedir.

K3: Daha çok yaparak yaşayarak bir müfredatla bu tür sorumluluklar geliştirilmelidir.

K4: Müfredat noktasında küresel bakış açısı, küresel sorunlar gibi bazı konu başlıkları getirilir.

K5: Çocuklara sanal geziler yapılabilir.

K6: Sadece 6.Sınıfların bir ünitesinde bir kazanım olarak var fakat ilköğretim hayat bilgisi dersinden başlayarak 5. 6. 7.Sınıflarda da olması gerekir.

K8: Bir başlık altında bir ünite de işlenebilir.

K10: İlave bir ünite olarak eklenebilir.

K11: Sosyal bilgiler dersi, ders saatinin arttırılıp daha çok uygulamaya yönelik ders işleme yönteminin uygulanmasının daha kalıcı olacağını düşünüyorum.

Öğrencilere küresel sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir,proje görevleri verilerek bu ülkenin bireyi olarak sorumluk duyguları geliştirilebilir.

K12: Projeler yapılabilir, özel günlerde küresel sorunlara yönelik çalışmalar yapılabilir, üniversitelerle işbirliği yapılabilir.

K13: Küresel sorunların çok boyutlu olduğu anlatılmalı.

K14: Tüm kademelerde ayrı bir ünite olarak ele alınmalı, teoriden çokpratik yapılabilecek projeler üretilmeli.

K16: Çevre koruma bilinci ile ilgili ders kitabında daha fazla yer verilmeli ya da ayrı bir kitap hazırlanmalı, çevre sorunları ve alınması gereken önlemler ile ilgili seminer ya da paneller yapılmalı, öğrenci gezileri yapılmalı hatta bu konu ile ilgili seçmeli bir ders yapılmalı.

K17: Kazanım sayıları arttırılmalı, sosyal bilgiler sınıfları oluşturulmalı ve tüm araç gereçler sağlanmalıdır.Öğrencilerin somut olarak görmeleri son derece önemlidir.

Öğrenciler kişisel konukarda bilinçlendirilmeli ve günlük yaşamlarında bunu pratiğe dökmelidir, öğrencilere istendik yönde davranışlar kazandırılmalıdır.

4.17. On yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan 17. soruda: “Küresel sorunların çözümüne yönelik uluslararası bir kuruluş kurmak isteseydiniz nasıl bir kuruluş kurardınız? (ismi, amacı, sloganı ne olurdu, amblemi nasıl olurdu)” sorusuna verdikleri cevapların içerik analizi sonucunda sadece 2 temel tanımlama kategorisi saptanmıştır. Belirlenen kategoriler ve doğrudan katılımcı görüşlerine ilişkin bilgiler şöyledir:

4.17.a. Böyle bir kuruluş kurmazdım.

K1: Böyle bir kuruluş kuramazdım çünkü bu şahısların üzerinde en başta devletin ilgilenip çözebileceği sorunlardır.

4.17.b. Kuruluş kurardım.

K2: “Bu dünya bize atalarımızdan miras kalmadı biz onu çocuklarımızdan ödünç aldık” sloganı kullanırdım.

Tüm kadınların bir araya gelerek sorunları (savaş) bitirmek için çalışabilecekleri bir sivil toplum kuruluşu kurmak isterdim.

K4: Amblemi dünya olan ve altında bir çok el tarafından tutulan bir amblem olurdu.

Sloganı: “yaşanabilir bir dünya için el ele”.

Amacı: Farkındalık oluşturmak, dikkat çekmek.

İsmi: Geleceğimizi koruma (kurtarma) örgütü (GKÖ).

K5: Küresel mücadele vakfı (KMV).

Slogan: “dünyamızı küresel tutalım”.

K11: İsim “su hayattır”.

Amaç: Kaynaklarımızın hızla ortadan kalkmasını engellemek ve sahip çıkmak.

Slogan: Doğru kullan kaliteli yaşa!

K12: Çevre sorunlarına, göçmenlere, savaşlara açlık sorunlarına, ırkçılığa karşı sorunları çözecek kuruluşlar kurmak isterdim amaçları ise konularına yönelik olurdu.

K13: Açlıkla ve kuraklıkla ilgili bir kuruluş kurardım.

Slogan ise “paylaşalım hep beraber gülelim” veya “unutma bugün toksun yarın belli değil”

Adı: açlık ve kuraklık mücadele platform olurdu.

Amblem: dünya ve gülen yüzler.

K14: Yenilenebilir enerji özellikle “güneş enerjisi” üzerine (tanıtım, arge) çalışmaları yapan bir kuruluş kurmak isterdim.

Adı ise “güneş içimizde” olurdu

Amacı: Güneş enerjisinin birinci enerji kaynağı olarak kullanılmasını sağlamak olurdu.

Slogan: “güneş hayatımıza doğsun” olurdu.

K16: Adı “temiz doğa, sağlıklı yaşam” olabilirdi.

Amacı: savaşları önlemek ve doğanın yok olmasını önlemek olurdu.

K17: Sloganı “doğamızı koruyoruz, yaşatıyoruz ve var oluyoruz” olurdu.

Doğayla ilgili olurdu ve can alıcı resimlerle bunu desteklerdim

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

5.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorun nedir? sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; küresel sorunlar çok boyutludur, hayatımızı tehdit eden problemler, tüm insanlığı tehdit eden sorunlar, ozon tabakasının delinmesi, çevre sorunu ve tükenbilir enerji kaynaklarının tükenmesi şeklinde 6 kategorinin ortaya çıktığı saptanmıştır. Katılımcıların genelinden, küresel sorunların tüm insanlığı tehdit eden sorunlar olduğu cevabı alınmıştır.

Küresel sorunların yaşadığımız dünyayı sebep-sonuçlarıyla olumsuz yönde etkileyen küresel ısınma, çevre kirliliği, açlık, savaş, yoksulluk, terör vb. tüm insanlığı tehdit eden, çok boyutlu olaylar olduğu sonucuna varılmıştır. Özey (2001) küresel sorunların dünya üzerindeki canlı hayatı olumsuz etkileyen sorunlar olduğunu söylemiştir. Özgen (2012) günümüz dünya sorunları olarak doğal afetler, çevre sorunları, sağlık sorunları vb. göstermektedir. Sayhan ve Çamurcu (2013) küresel sorunları küreselleşme ve yarattığı sorunlar, doğal kaynaklar ve sınırlılığı, çevre sorunu su ve toprak kaynakları sorunu vb. şeklinde ifade etmektedir. Oral (2016) küresel sorunların kaynağı olarak tükenbilir fosil yakıtların tükenme tehlikesi olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen bu sonuç Özey (2001), Özgen (2012), Sayhan ve Çamurcu (2013), Oral (2016) ‘ın yaptığı çalışmadaki yer alan bulgularla benzerlik göstermektedir.

5.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunlara bağlı olarak gerçekleşebilecek olaylar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; ozon tabakasının delinmesi, sağlık sorunları, çevre kirliliği, savaşlar ve küresel ısınmadan oluşan 5 kategorinin ortaya çıktığı tespit edilmiştir.

Çepni ve Aksoy (2016)'ya göre insanlar çevreye gereken hassasiyeti vermezlerse dünyadaki yaşamı tehdit edecek birçok çevre felaketiyle karşılaşılabilirliğini ifade etmektedirler. Yıldız, Sipahioğlu ve Yılmaz (2009) insanın gelişen teknolojisinde etkisiyle doğaya daha fazla egemen olmaya çalıştığı ve bu durumun birçok çevresel soruna yol açtığı üzerinde durmuştur. Köylü (2006)' ye göre küresel sorunlardan biri olarak savaşlar ve savaşların yol açtığı açlık, hastalık, ölümler gösterilmektedir.

Elde edilen verilere bakıldığında sonuçların Köylü (2006), Sipahioğlu ve Yılmaz (2009), Çepni ve Aksoy (2016)' un verileriyle benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunların çözümü için oluşturulmuş uluslararası kuruluşlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde başta Greenpeace, Birleşmiş Milletler, UNİCEF, UNESCO, Kyoto protokolü, TEMA vakfı olmak üzere 19 farklı uluslararası kuruluşun isminin yazıldığı saptanmıştır.

5.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Dünya’da ve Türkiye’de etkili olan küresel sorunlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; savaşlar, ırkçılık, iklim değişikliği, küresel ısınma, gıda sorunları, çevre sorunları, nesli tükenen hayvanlar, ozon tabakasının delinmesi, enerji kaynaklarının tükenmesi, sağlık sorunları ve aşırı nüfus şeklinde 11 ayrı kategorinin belirlendiği görülmüştür. Aydın (2016)'a göre küresel sorunlar çevre sorunları, su sorunu, sağlık sorunları, terörizm, enerji sorunları vb. sorunlardan oluşmaktadır. Özey (2001)'e göre küresel sorunları, çevre sorunları, enerji sorunu, insan haklarının ihlali sorunu, nüfus artışı, terör sorunu, sağlık sorunu vb. birçok küresel sorun oluşturmaktadır. Özgen (2012)'e göre küresel sorunları, doğal afetler, insan hakları sorunları, nüfus, küresel enerji sorunu, çevre sorunları, sağlık sorunları vb. birçok sorun oluşturmaktadır. Sayhan ve Çamurcu (2013)'ya göre küresel sorunları, nüfusa bağlı sorunlar, insan hakları ihlalleri, iklim değişikliği, doğal kaynakların sınırlı olmasının yarattığı sorunlar, enerji ihtiyacı ve sorunu, iklim değişiklikleri vb. sorunlar oluşturmaktadır.

Elde edilen verilere bakıldığında Özey (2001), Özgen (2012), Sayhan ve Çamurcu (2013), Aydın (2016) 'ın çalışmalarındaki verilere benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.5. Beşinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerini “Küresel sorunlar gelecek nesilleri nasıl etkileyecek?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; bu konuda olumlu görüş belirten bir katılımcı olmamıştır. Katılımcıların tamamı küresel sorunlar sebebiyle sonraki yıllarda birçok farklı yeni sorunun da ortaya çıkabileceği ve gelecek nesillerin bu durumdan oldukça olumsuz etkileneceği şeklinde görüş belirtmişlerdir.

5.1.6. Altıncı alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “İnsanları küresel sorunlara karşı bilinçlendirmek için neler yapılabilir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda; bilinçlendirme artırılmalı, geri dönüşüm artırılmalı, medya daha sık kullanılmalı, küresel sorunlarla mücadele için ayrılan para artırılmalı, canlı örnekler gösterilmeli, devlet politikası haline getirilmeli, projeler yapılması için teşvik edilmeli, ders kitaplarına konulmalı, TV programları-belgeseller-filmler yapılmalı ve sivil toplum örgütleri daha işlevli hale getirilmeli şeklinde 10 temel kategori altında toplandığı tespit edilmiştir.

5.1.7. Yedinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunlara karşı duyarlı mısınız, Niçin?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, tüm katılımcıların küresel sorunlara çeşitli nedenlerle duyarlı olduklarına ilişkin ifadelerde buldukları saptanmıştır. Katılımcıların genel cevabı; çevrelerinin yaşanabilir bir yer olarak kalabilmesi ve bu şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesi düşüncesiyle küresel sorunlara karşı hassasiyet gösterdikleri şeklinde olmuştur.

5.1.8. Sekizinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunları önlemek adına bireysel veya grup olarak neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; geri dönüşüme kazandırmak, eğitim vererek duyarlı hale getirmek ve bilinçlendirmek, sosyal medyadan desteklemek, çevreyi kirletmekten kaçınmak, tükenbilir enerji kaynaklarının tasarruflu kullanılması, öğrencilere örnek olmak, sivil toplum kuruluşlarına üye olmak ve aktif rol almak şeklinde 7 farklı tanımlama kategorisi altında toplandığı tespit edilmiştir.

5.1.9.Dokuzuncu alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Dünya’da küresel sorunlara karşı yeterince önlem alındığına inanıyor musunuz? Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevaplar çözümlendiğinde, bütün katılımcıların farklı açılardan hayır cevabı verdiklerinin ortaya çıktığı saptanmıştır. Katılımcıların tamamı bu soruya hayır cevabını vermiştir. Katılımcılar uluslararası kuruluşların siyasi çıkar çevrelerince yönlendirildiği, ayrıca bu kuruluşların yaptığı çalışmaların küresel sorunları çözmede yetersiz kaldığı fikrini taşımaktadırlar.

5.1.10.Onuncu alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Türkiye’de küresel sorunlarla mücadelede gerekli önlemlerin alındığına inanıyor musunuz? Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; evet ve hayırdan oluşan iki kategorinin ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında ülkemizde küresel sorunlarla mücadelede alınan bir takım önlemler olduğu ancak bunların yeterli olmadığı düşüncesi hâkimdir. Katılımcılar küresel sorunlarla mücadelede alınacak önlemlerin, daha köklü olması ve devlet politikası haline getirilmesi gerektiği fikrini belirtmişlerdir.

5.1.11. On birinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Dünyadaki küresel sorunları göz önünde bulundurduğunuzda bu örgütlerin kuruluş amaçlarını yerine getirdiklerine inanıyor musunuz?”’Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; evet ve hayırdan oluşan iki kategorinin ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Katılımcılar genel anlamda, çeşitli kurum ve kuruluşların küresel sorunlarla mücadelede yeterli desteği alamadığı, yetersiz kaldığı görüşünde bulunmuşlardır. Sanayileşmiş ülkelerin ve çıkar sahibi büyük grupların bu süreci kesintiye uğrattıklarını düşünmektedirler.

5.1.12. Onikinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunlarla ilgili filmler, reklamlar ve haberler bu konuya bakışınızı etkiliyor mu; Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; evet ve hayırdan oluşan iki kategorinin ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Küresel sorunlarla alakalı reklam, film ve haberlerin yapılmasının, konuya yönelik farkındalık kazandırma ve kamuoyu oluşturması yönleriyle etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.13. On üçüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunlarla mücadelede Dünya’da Türkiye’nin yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; yetersiz, orta ve yeterli şeklinde 3 kategoride değerlendirildiği ortaya çıkmıştır. Yeterli ve orta düzeyde olduğu düşüncesine oranla, Türkiye’nin küresel sorunlarla mücadelede hala yetersiz olduğunu savunan katılımcıların oranı daha yüksek çıkmıştır.

5.1.14. On dördüncü alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunlara Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?” Evet, çünkü & Hayır, çünkü” sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde; evet ve hayırdan oluşan iki kategorinin ortaya çıktığı belirlenmiştir.

Çeşitli araştırmalara bakıldığında 1998-2004 yılları arasındaki sosyal bilgiler müfredatında küreselleşme ve küresel konulara daha az yer verildiği görülmektedir. Ancak 2005 yılından itibaren ise sosyal bilgiler müfredatında küreselleşmenin ve küresel konuların daha fazla yer bulmaya başladığı görülmektedir (MEB, 2006), Fırıncı, 2006), (Sağlam, Vural ve Akdeniz 2011).

Sosyal bilgiler ders müfredatına bakıldığında küreselleşme ve küresel sorunlar üzerinde gün geçtikçe daha fazla durulmaktadır. Ancak verilen cevaplara bakıldığında yine de küresel sorunlar üzerinde daha fazla durulması gerektiği düşüncesi baskındır.

5.1.15. On beşinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunların çözümünde Sosyal Bilgiler dersinin yeri nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, tüm katılımcıların farklı nedenlerle önemli cevabını verdiklerinin ortaya çıktığı saptanmıştır.

Özel (2007)'e göre küreselleşmeye bağlı olarak insan hakları ve küresel vatandaşlık söylemleri önem kazanmaktadır. İnsan hakları ve çevresel problemleri oluşturduğu küresel sorunlar klasik vatandaşlık bağlamında çözülemez. Bu yüzden küresel vatandaşlık kavramına ve küresel vatandaşlar yetiştirmeye önem verilmelidir. Küresel vatandaş yetiştirme ve küresel vatandaşlık çerçevesi içinde insan haklarına bağlı ve çevre sorunlarının bilincinde olan bireyler yetiştirmek konusunda sosyal bilgiler derslerinin işlevi oldukça önemli olacaktır.

Kan (2009)'a göre küreselleşme ile evrensel değerlere önem veren toplumsal değişmelere uyum sağlayabilen ve farklılıklara saygılı olan vatandaşlar yetiştirmek önemli hale gelmiştir. Eğitimin amacı budur ve bunun sağlanması ise zaten eğitim yoluyla olabilir. Küresel vatandaşlar yetiştirmek için yapılan eğitim öğretim etkinlikleri içerisinde ise sosyal bilgiler dersi müfredatının önemli bir yeri vardır (Kan, 2012).

Yapılan çeşitli araştırmalara bakıldığında, sosyal bilgiler dersinin amaçlarından birinin de küresel vatandaş yetiştirmek olduğu ve küresel vatandaş yetiştirmede ve küresel sorunların çözümünde sosyal bilgiler dersinin önemli bir yeri olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Yapılan çıkarım sonucunda yapılmış olan bu çalışmanın sonuçlarıyla bazı çalışmaların benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmaktadır (Özel, 2007), (Kan, 2009), (MEB, 2010), (Kan, 2012), (NCSS, 2015).

5.1.16. On altıncı alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Sosyal Bilgiler Öğretim programına yönelik küresel sorunlarla ilgili önerileriniz nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, tüm katılımcıların farklı öneriler getirdikleri ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplara bakıldığında ders müfredatında konu üzerinde daha fazla durulmasını sağlamak, öğrencilerde küresel sorunlara yönelik farkındalık kazandırmak ve onların bu konuya yönelik sorumluluk duygularını geliştirmeye yönelik önerilerde bulunulmuştur. Kan (2009)'a göre evrensel değer ve ahlak eğitimine önem verilmelidir. Küresel sorunların çözülmesi için fikir üretebilen vatandaşların yetiştirilmesine önem verilmelidir. Çolak (2015)'a göre sosyal bilgiler derslerinde küresel vatandaş yetiştirme ve küresel sorunlara yönelik farkındalık oluşturulmasına önem verilmelidir. Kaplan (1999) küresel

sorunların çözümü için küresel çapta bir farkındalık ve bilinçlilik oluşturularak bu tür sorunlara çözüm bulunabileceğini ifade etmiştir.

Yapılan bu çalışmadaki elde edilen bulgular genellenerek, öğrencilerde küresel sorunlara yönelik yapılabilecek çeşitli etkinliklerle farkındalık oluşturulması noktasında birleştirildiğinde farklı çalışmaların sonuçlarıyla uyum gösterdiği görülmektedir (Kaplan, 1999), (Kan, 2009), (Çolak, 2015).

5.1.17. On yedinci alt probleme ilişkin sonuçlar ve tartışma

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin “Küresel sorunların çözümüne yönelik uluslararası bir kuruluş kurmak isteseydiniz nasıl bir kuruluş kurardınız? (ismi, amacı, sloganı ne olurdu, amblemi nasıl olurdu)” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, böyle bir kuruluş kurmazdım ve farklı katılımcıların farklı kuruluş önerilerinin olduğu iki kategoride toplandığı ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan sadece biri böyle bir kuruluş kurmayacağını ifade ederken, geriye kalan bütün katılımcılar çeşitli kuruluş isimleri, amblemleri ve sloganları belirtmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırma bulguları doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen öneriler aşağıda belirtilmiştir:

1. Öğretmenler, güncel küresel olayları takip etme konusunda teşvik edilmelidirler.
2. Öğretmenlerin, küresel vatandaşlık bilinci geliştirilmelidir.
3. Öğretmenlere küresel vatandaşlık, küreselleşme gibi konularla ilgili hizmetiçi eğitim verilmelidir.
4. Küresel bağlantılar öğrenme alanının kazanım sayısı arttırılmalıdır.
5. Küresel bağlantılar öğrenme alanının eğitim öğretim döneminin son haftalarına gelmemesi için yeniden planlama yapılmalıdır.
6. Küresel bağlantılar alanında yapılan çalışmalar Türkiye'nin farklı illerinden katılımcılar seçilerek yapılmalı ve katılımcılar arasında karşılaştırma yapılmalıdır.
7. Küresel sorunlara yönelik okullarda uygulamaya dönük etkinliklere ağırlık verilmelidir. Yapılacak okul-temelli etkinliklerle öğrencilerin ve öğretmenlerin küresel sorunlara yönelik duyarlılıklarının artırılması hedeflenmelidir.
8. Küresel sorunlara duyarlılık okul kültürünün bir parçası haline getirilmeli ve okuldaki tüm öğretmen ve yöneticiler bu konuda öğrencilere örnek olacak davranışlara sergilemelidir.
9. Okul dışına yapılacak gezilerle öğrencilerin yakın çevreyi tanımaları ve sorunlarını belirleyerek bunları tartışmaları sağlanmalıdır.
10. Sınıf ortamı küresel sorunların ele alınıp tartışılacağı şekilde organize edilmelidir.
11. Küresel sorunlara duyarlılık okuldaki tüm öğretmenlerin mesleki gelişim sürecinin bir parçası olarak ele alınmalı, bu konuda akademisyenlerden ve uzmanlardan destek alınmalıdır.
12. Okullarda küresel sorunlara duyarlılık teması altında önemli gün ya da hafta belirlenmeli; bu gün ya da haftalarda düzenlenecek etkinlikleri tüm okul üyeleri (müdür, müdür yardımcısı, öğretmenler, yardımcı personel) ile birlikte velilerin de katılımı sağlanmalıdır.
13. Sosyal bilgiler öğretim programına küresel sorunlarla ilgili ve bu konulara öğrencilerin daha fazla duyarlılık kazanmasını sağlayacak kazanımlar eklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akçay, C. (2003). Küreselleşme, eğitimsel yoksunluk ve yetişkin eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/159/akcay.htm, 07.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Anderson, J. L., Levis-Fitzgerald, M. R., & Rhoads, R. A. (2003). Democratic learning and global citizenship: The contribution of one-unit seminars [Electronic version]. *The Journal of General Education*, 52(2), 84-107.
- Angry, R. (1992). Developing and Implementing a Model for Improving Global Awareness in the Secondary School with Collaborative Learning Groups through the End of the Multimedia Approach. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED406245.pdf> 09.01.2017'de erişim sağlanmıştır.
- Aydın, B. (2004). *Bireysel özgürlük ve erdem. 21. Yüz yılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Büyükkaragöz, S., Muşta, M. C., Yılmaz, H., & Pilten, Ö. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Konya: Mikro Yayınları.
- Christy, M. (1991). The Influence of Global Education on Human Understanding as Perceived by Educators in Arizona. Unpublished Doctorate Thesis. USA, Northern Arizona University.
- Collins, H.T., & Zakariya, S. B. (1982). *Getting started in global education: A primer for principals and teachers*. Arlington, VA: National Association of Elementary School Principals.
- Collins, H. T., Czarra, F. R., & Smith, A. F. (1998). Guidelines for global and international studies education: Challenges, cultures, and connections. *Social education*, 62(5), 311-317.

- Coşkun, H. (1997). *Eğitim teknolojisi açısından kültürlerarası eğitim*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.
- Decker, D. K. (1995). Increasing Students Awareness of Global and Future Issues Through a Secondary Level Mini-Course. Unpublished Doctorate Thesis. USA, Nova Southeastern University.
- Dindar, B. (1988). *Emmanuel Mounier'de personalizm*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Editörler). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Graf-Zumsteg, C. (1995). Die Rolle der Bildung in der einen Welt. *Marcus, Inge/Schulze, Trudie und Heinz (Hrsg.), Globales Lernen, Projekte-Prozesse-Perspektiven, München*. Aktaran: H. Coşkun. (1997). *Eğitim Teknolojisi Açısından Kültürlerarası Eğitim*. (İkinci Basım). Ankara: Hacettepe Taş.
- Güven, İ. (2005). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin meslekî gelişim ve yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 60, 31-39.
- Hablemitoğlu, Ş. (2004). *Küreselleşme düşlerden gerçeklere*. Ankara: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Hanvey, R. G. (1975). An Attainable Global Perspective. 1-31. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 11 Ekim 2008 tarihinde alınmıştır.
- Hogo, J. D., & Allen, R. F. (1997). Teaching about our world community: Guidelines and resources. In *Haas, Mary E., Ed.; Laughlin, Margaret A., Ed. Meeting the Standards: Social Studies Readings for K-6* (p. 212).
- Humphrys, G. (2003). Globalisation and Localisation. M. Williams and G. Humphrys (Editors), *Citizenship Education and Lifelong Learning: Power and Place*. p.61-71. New York: Nova Science Publishers.
- Ilo, U., & Undesa, W. (2015). Macroeconomic stability, inclusive growth and employment. *UN*

system task team on the post.

Jarchow, E., Midkiff, R. and Pickert, S. (1998). *Practical lessons to promote a global perspective in elementary education*. Washington, DC: American Association of Colleges for Teacher Ed.

Joshi, A. (1996). *Implementing a global education curriculum: case studies of two teachers*. Unpublished Doctoral Dissertation, Memorial University of Newfoundland.

Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(26), 25-30.

Karslı, M. D. (2003). Öğretmenliğin temel kavramları. *İçinde, Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kessinger, T. A. (1998). The global knowledge of Ohio's public secondary social studies teachers: An exploratory study. Unpublished Doctoral Thesis, University of Cincinnati.

Kongar, E. (2002). *Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Köylü, M. (2006). Küreselleşme ve Ahlâkî Değerler (Küreselleşme Ahlâk ve Değerler içinde, editör: Yurdağül Mehmedoğlu, Ali Ulvi Mehmedoğlu), İstanbul: Litera Yayıncılık.

Kubow, P. K. (1997). Citizenship education for the 21st century: Insights from social studies teacher preparation students in three countries. Paper presented at the annual meeting of the American Education Research Association, Chicago, IL.

Lierl, J. M. (1996). Effects of global education on the knowledge and perspective of high school seniors in the International Studies Academy of an urban school.

Martorella, P., Beal, C. M. and Bolick, C. M. (2002). *Teaching social studies in middle and secondary school*. United States: Pearson Merrill Prentice Hall.

Mehmedoğlu, A. U. (2006). Gençlik, değerler ve din. *Küreselleşme, ahlak ve değerler*. İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Mcfadden, J. , Merrifield, M. M. and Barron, K. R. (1997). Multicultural&Global/International Education: Guidelines for Programs in Teacher 141 Educaton. 1-24. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 11 Ocak 2008 tarihinde alınmıştır.
- Merryfield, M. (1990). Teaching about the World: Teacher Education Programs with a Global Perspective. 1-115. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 25 Eylül 2008 tarihinde alınmıştır.
- Merryfield, M. (1994, B). Teacher Education in Global & International Education. 1-9. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 11 Şubat 2008 tarihinde alınmıştır.
- Merryfield, M. (1995). Teacher education in global and international education. ERIC Identifier: ED384601
- Merryfield, M. M., & Subedi, B. (2006). Decolonizing the mind for world-centered global education. *The social studies curriculum: Purposes, problems, and possibilities*, 283-295.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (1995). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. No: 1739. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oktay, A. (2001). *21.yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim, 21.yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. İstanbul: Serdar Yayıncılık.
- Oram, S. D. (1994). *The effects of an institute on global education on teachers' knowledge of and attitudes toward global education*. Unpublished Doctoral dissertation, Memorial University of Newfoundland.
- Özkan, T. (2006). İlköğretim Öğretmenlerinin Küresel Eğitime Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış YL Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana*.
- Öztürk, C., & Otluoğlu, R. (2002). Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı

- materyaller. *Ankara: Pegem Yayınları.*
- Peters, R. O. (1991). A Focus on Lifespace Awareness for Effective 21st Century Living in the Global Community.
- Quashigah, A. Y. (2002). Encouraging and pushing them into openmindedness: Social Studies pre-service teachers constructing theory and practice in teaching from global and multicultural perspectives.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış, B. Tay & A. Öcal (Eds.), Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Sarıtaş, İ. (2006). *Küreselleşme kavramı, feodaliteden küreselleşmeye temel kavram ve süreçler.* (Ed. Tefik Erdem). Ankara: Lotus.
- Senemoglu, N. (2003). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya.* Ankara: Gazi Kitapevi.
- Shaver, J. P. (1984). Citizenship Education, Global Education, and the Education of Social Studies Teachers. 1-14. Web: <http://www.eric.ed.gov> adresinden 02 Şubat 2008 tarihinde alınmıştır.
- Stamp, K. L. (1994). Global education attitudes and practices in Iowa schools (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9506527).
- Suárez-Orozco, M. M., & Baolian Qin-Hilliard, D. (2004). Culture and education in the new millennium. In M. M. Suárez-Orozco & D. Baolian Qin-Hilliard (Eds.), *Globalization: Culture and education in the new millennium* (pp. 1-37). Berkeley and Los angeles: University of California Press in association with the Ross Institute.
- Sunal, C. S., & Haas, M. E. (2005). *Social Studies for the Elementary and Middle Grades: A Constructivist Approach.* Allyn and Bacon, 75 Arlington Street, Boston, MA 02116.
- Tezcan, M. (2002). *Postmodern ve küresel toplumda eğitim.* Ankara: Anı Yayıncılık.

- Torney-Purta, J. (1982). The global awareness survey: Implications for teacher education. *Theory into Practice*, 21(3), 200-205.
- Woyach, R. B. (1988). Understanding the Global Arena: A Report on The Ohio State University Global Awareness Survey. Columbus: Ohio State University. (ERIC Document Reproduction Service No. ED296943).
- Wright, A. E. (1994). Implementation of global education in the classroom: A comparison of Swedish and American educators. In J. L. Easterly (Ed.) Promoting global teacher education: 7 reports (pp. 53-62). Reston, VA: Association of Teacher Educators.
- Yüksel, M. (2001). *Küreselleşme ulusal hukuk ve Türkiye*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Zevin, J. (2013). *Social studies for the twenty-first century: Methods and materials for teaching in middle and secondary schools*. New York: Routledge.
- Zong, G. (1999). *The effects of participation in an Internet-based project on the development of global knowledge, global mindedness, and global pedagogy among preservice social studies teachers*. Unpublished Doctoral dissertation, Florida International University,

EKLER

EK-1 İZİN BELGESİ

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.19853298
Konu : Anket Uygulaması

22.11.2017

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kasım YİĞİT'in "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunları Algılama Biçimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Önerileri" adlı araştırmasını, İlimiz Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı ilçelerinde bulunan ortaokullarda uygulama isteği ile ilgili 16/10/2017 tarih ve 37302 sayılı yazısı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 21/11/2017 tarihinde incelenerek "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sorunları Algılama Biçimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Önerileri" isimli araştırmasını, İlimiz Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı ilçelerinde bulunan ortaokullarda görevli öğretmenlere, Okul Müdürlüklerinin bilgisi, takibi ve sorumluluğunda, bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun iki örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Erhan BAYDUR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
22.11.2017

Yüksel ARSLAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Soğuksu Mah. Hamidiye Cad. MERKEZ/ANTALYA
E-posta: projelcr07@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mehmet KARAKAŞ Md. Yrd.
Tel: (0 242) 238 60 00
Faks: (0 242) 238 61 11

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://svraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 72ae-7491-3e2e-94d9-7e0c kodu ile teyit edilebilir.

EK-2 GÖRÜŞME FORMU

Değerli meslektaşlarım,

'Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin' Küresel Sorunları Algılama Biçimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Önerileri' isimli araştırma yapmaktayım. Böyle önemli bir konuda vereceğiniz bilgiler için ve araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Araştırma için vereceğiniz bilgiler gizli kalacaktır.

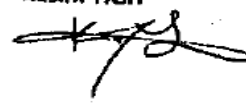
Danışman

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Kasım YİĞİT

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Küresel sorunları nasıl takip ediyorsunuz:

Dergi () Gazete () Belgesel ()

Mesleki deneyim: 0-3 yıl () 4-7 yıl () 8-12 yıl () 12+ ()

Mezun olduğu bölüm: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ()

Tarih Bölümü veya Öğretmenliği ()

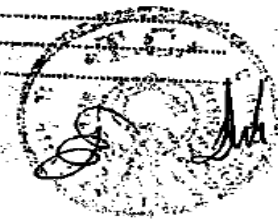
Coğrafya Bölümü veya Öğretmenliği ()

1. Küresel sorun nedir?

2. Küresel sorunlara bağlı olarak gerçekleşebilecek olaylar nelerdir?

3. Küresel sorunların çözümü için oluşturulmuş uluslararası kuruluşlar nelerdir?

4. Dünyada ve ülkemizde etkili olan küresel sorunlar nelerdir?

5. Küresel sorunlar gelecek nesilleri nasıl etkileyecek?(olumlu veya olumsuz)

6. İnsanları küresel sorunlara karşı bilinçlendirmek için neler yapılabilir?

7. Küresel sorunlara karşı duyarlı mısınız? Niçin?

8. Küresel sorunları önlemek adına bireysel veya grup olarak neler yapıyorsunuz?

9. Dünyada küresel sorunlara karşı yeterince önlem alındığına düşünüyor musunuz?

Evet çünkü;

Hayır çünkü;

10. Ülkemizde küresel sorunlarla mücadelede gerekli önlemlerin alındığına inanıyor musunuz?

Evet çünkü;

Hayır çünkü;

11. Dünyadaki küresel sorunları göz önünde bulduğunuzda bu örgütlerin kuruluş amaçlarını yerine getirdiklerine inanıyor musunuz?

Evet çünkü;

Hayır çünkü;

12. Küresel sorunlarla ilgili filmler, reklamlar ve haberler bu konuya bakışınızı etkiliyor mu?

Evet çünkü;

Hayır çünkü;

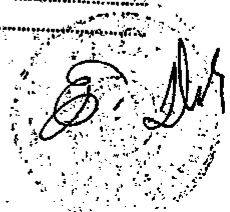
13. Küresel sorunlarla mücadelede dünyada Türkiye'nin yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

14. Küresel sorunlara Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?

Evet çünkü;

Hayır çünkü;

15. Küresel sorunların çözümünde sosyal bilgiler dersinin yeri nedir?

16 Sosyal Bilgiler Öğretim programına yönelik küresel sorunlarla ilgili önerileriniz nedir?

17 Küresel sorunların çözümüne yönelik uluslararası bir kuruluş kurmak isteseydiniz nasıl bir kuruluş kurardınız? (ismi, amacı, sloganı ne olurdu, amblesi nasıl olurdu)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler

Adı Soyadı : Kasım YİĞİT
Doğum Yeri ve Tarihi : Mut, 07.02.1992
E-Posta Adresi : kasim70_70@hotmail.com

Eğitim durumu

Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi : Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi,
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
Yabancı Diller : İngilizce

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL SORUNLARI ALGILAMA BİÇİMLERİ VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINA YÖNELİK ÖNERİLERİ

ORIJINALLIK RAPORU

%7

BENZERLİK ENDEKSİ

%6

İNTERNET
KAYNAKLARI

%2

YAYINLAR

%6

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

www.iscess.com
İnternet Kaynağı

%2

2

Submitted to Gazi University
Öğrenci Ödevi

%2

3

acikerisim.deu.edu.tr
İnternet Kaynağı

%1

4

acikerisim.aku.edu.tr
İnternet Kaynağı

%1

5

acikerisim.aku.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı

%1

6

Submitted to Celal Bayar Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

<%1

7

Submitted to Toros Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

<%1

8

www.finaldersanesi.com
İnternet Kaynağı

<%1